

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων - Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων - Πανεπιστήμιο Πειραιά

**Διαπανεπιστημιακό Δια-τμηματικό
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση»**

**«Καλές Πρακτικές Τοπικής Αυτοδιοίκησης στον
Ευρωπαϊκό Χάρτη, η Περίπτωση της Ελλάδας σε
σύγκριση με το Σκανδιναβικό Μοντέλο Κοινωνικής
Πολικής »**

Λέτσου Νεκταρία

**Department of Political Studies and International Relations - University of
Peloponnese**

**Department of Economics - Democritus University of Thrace
Department of Economics - Aristotle University of Thessaloniki
Department of Business Administration - University of Piraeus**

**Interuniversity Interdepartmental
Master Program in
«Local and Regional Government and Development»**

**“Good Local Government Practices on the European
Charter, the Case of Greece in Comparison with the
Scandinavian Model of Social Policy”**

Letsou Nektaria

Ευχαριστίες

Ολοκληρώνοντας τις μεταπτυχιακές μου σπουδές στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα του Π.Ε.Δ.Ι.Σ, «*Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση*» θεωρώ υποχρέωση μου να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή κ. Σήφη Πλυμάκη ως δείγμα αναγνώρισης της βοήθειας που μου πρόσφερε για την ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας.

Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου καθώς και φίλους και συγγενείς που με στήριξαν, με βοήθησαν και με καθοδήγησαν τόσο κατά την συγγραφή όσο και κατά την διάρκεια των μεταπτυχιακών εξαμήνων προκειμένου να περατωθεί.

Λέτσο Νεκταρία

Ιούλιος 2019

«Καλές Πρακτικές Τοπικής Αυτοδιοίκησης στον Ευρωπαϊκό Χάρτη, η Περίπτωση της Ελλάδας σε σύγκριση με το Σκανδιναβικό Μοντέλο»

Περίληψη

Η δημόσια διοίκηση και η αυτοδιοίκηση αποτελούν σημαντικό κομμάτι για την άσκηση εξουσίας οποιασδήποτε χώρας, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το πολιτικό της σύστημα. Ανάλογα με το τελευταίο στοιχείο, οι χώρες διαχωρίζονται σε τέσσερα αυτοδιοικητικά συστήματα, το αγγλοσαξονικό, το κορπορατιστικό, το σκανδιναβικό και το νοτιοευρωπαϊκό.

Ο θεσμός της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα πρωτοεμφανίστηκε ήδη από τα αρχαία χρόνια, αλλά καθιερώθηκε μετά το διάστημα της τουρκοκρατίας. Έπειτα από πολλαπλές μεταρρυθμίσεις και αλλαγές του πολιτικού συστήματος καθιερώθηκε με το Πρόγραμμα του «Καλλικράτη» και εν συνεχεία με τον «Κλεισθένη Ι».

Παρά την αντίληψη πως η Κοινωνική Πολιτική δύσκολα μπορεί να οριστεί, θεωρείται προνόμιο και ταυτόχρονα κλειδί για την διευθέτηση κοινωνικών ζητημάτων του κράτους. Οι δράσεις και τα χαρακτηριστικά της εκτείνονται σε ένα ευρύ πεδίο φορολογίας, ρυθμίσεων και παροχών. Η Κοινωνική Πολιτική και οι Καλές Πρακτικές είναι άμεσα συνδεδεμένες και τα πεδία δραστηριοποίησης χωρίζονται σε τέσσερις διαφορετικούς τομείς.

Επιπρόσθετα, τα κράτη της Σκανδιναβικής χερσονήσου, χρίζουν παγκόσμιας αναγνώρισης για τα υψηλά επίπεδα ευημερίας και την άριστη διαχείριση των κοινωνικών υπηρεσιών. Η κάθε σκανδιναβική χώρα για να φτάσει στο σημερινό επίπεδο, έχει αναπτυχτεί με διαφορετικούς ρυθμούς και τρόπους. Κύριο στοιχείο τους αποτελεί η υψηλή φορολογία, η οποία επιστρέφει στους πολίτες σε μορφή υπηρεσιών. Τέλος, αξίζει να επισημανθεί πως ο συγκεντρωτικός χαρακτήρας της Ελλάδας μπορεί να αλλάξει και να ακολουθήσει τα πατήματα του Σκανδιναβικού μοντέλου.

Σημαντικοί Όροι: Τοπική Αυτοδιοίκηση, Σκανδιναβία, Κοινωνική Πολιτική, Καλές Πρακτικές, Κοινωνικό Κράτος.

“Good Local Government Practices on the European Charter, the Case of Greece in Comparison with the Scandinavian Model”

Abstract

The fields of public administration and self-govern are essential and crucial to the exercises of power in any country, regardless of their political system. Depending on the political system, countries are distinguished in four self-government systems: the Anglo-Saxon, the corporative, the Scandinavian and the South-European.

The tradition of self-government first appeared in Greece since the antiquity but it was officially established after the Turkish occupation of Greece. After multiple reforms and changes in the political system, the self-government system got established with the “Callicrates” program and later on with the “Cleisthenes I”.

Despite the perception that Social Policy is hard to define, it is considered to be an asset/privilege and at the same time, it is key in the settlement of social issues in the state. Its actions and its characteristics span a broad field in taxation, regulations, and benefits.

Social Policy and Good Practices are directly associated and their fields of activity are distinguished in four different areas.

In addition, the Scandinavian Peninsula countries, call for a worldwide recognition for the high levels of prosperity and for the outstanding management of social services. To reach that current level, each Scandinavian country has developed in different rhythms and ways. Their main component is high taxation, which is returned to the citizens in the form of services.

Finally, it’s worth noting that the centralized character that defines Greece can change and it could instead follow the path of the Scandinavian model.

Key Words: Social Policy, Public Administration, Good Practices, Scandinavian model

Περιεχόμενα

<i>Εισαγωγή</i>	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	2
1.1 Έννοια της Αυτοδιοίκησης	2
1.1.1. Τύποι Αυτοδιοικητικών Συστημάτων	3
1.2. Θεσμός Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα	5
1.2.1. Ιστορική Εξέλιξη	8
1.2.2. Οικονομία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης	13
1.2.3. Αρμοδιότητες Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	14
1.3. Κοινωνική Πολιτική	15
1.3.1 Έννοια και Φύση	15
1.3.2. Δράσεις και Χαρακτηριστικά	17
1.3.1. Προβλήματα Κοινωνικής Πολιτικής των Ο.Τ.Α.	18
1.4. Καλές Πρακτικές	20
1.4.1. Έννοια των Καλών Πρακτικών	20
1.4.2. Τομείς Υλοποίησης	21
1.4.3. Παραδείγματα Καλών Πρακτικών στην Ελλάδα	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	29
2.1 Απαρχή του Σκανδιναβικού Μοντέλου	29
2.2 Ανάδειξη του Σκανδιναβικού Μοντέλου	31
2.3 Οικονομίες Σκανδιναβίας	34
2.4. Τοπική Αυτοδιοίκηση των Βόρειων & Βαλτικών Χωρών	36
2.4.1. Δανία	36
2.4.2. Εσθονία	37
2.4.3. Φινλανδία	37
2.4.4. Λετονία	38
2.4.5. Λιθουανία	39
2.4.6. Νορβηγία	39
2.4.7. Πολωνία	40
2.4.8. Σουηδία	40
2.5. Ιδέα Κοινωνικής Καινοτομίας	43
2.6. Ευημερία Σκανδιναβίας	44
2.7. Πολιτικές για τους Άστεγους	47
2.8. Οικογενειακές Πολιτικές	49
2.9. Κοινωνικές Υπηρεσίες Βόρειων Χωρών σε Καταστάσεις Έκτακτης Ανάγκης	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	56
Συμπεράσματα , Κριτική και Προτάσεις	56

Ελληνική	60
Ξενόγλωσση	61
Διαδικτυακοί Τόποι / Ιστοσελίδες	61

Εισαγωγή

Στην παρούσα εργασία γίνεται μια προσπάθεια ανάλυσης και κατανόησης της ιδεολογίας του Σκανδιναβικού μοντέλου αυτοδιοίκησης και του κράτους πρόνοιας σε σύγκριση με το αντίστοιχο ελληνικό. Τα Σκανδιναβικά κράτη και οι Βόρειες χώρες της Ευρώπης φημίζονται ιδιαίτερα για την επιτυχημένη πολιτικής τους στον τομέα της ευτυχίας, της ευημερίας και στην απουσία μεγάλου βαθμού διαφθοράς. Η οικονομική επιτυχία είναι φτιαγμένη με τέτοιο τρόπο, ώστε να είναι αποτελεσματική για τον κάθε πολίτη ξεχωριστά. Μπορεί οι φόροι και οι μεταβιβαστικές πληρωμές να είναι από τα υψηλότερα, τόσο στην Ευρώπη όσο και στον υπόλοιπο κόσμο, χρησιμοποιούνται όμως για να παρέχουν δωρεάν δημόσια αγαθά στους πολίτες.

Η ευημερία των Σκανδιναβικών και Βόρειων Χωρών οφείλεται στην άμεση ανάπτυξη της τοπικής αυτοδιοίκησης, οι οποίες στόχο έχουν την αποκέντρωση. Από την άλλη, ο θεσμός της αυτοδιοίκησης στον ελληνικό χώρο παρά τις δυσκολίες και τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν από το έντονα βεβαρημένο παρελθόν, έχει τις δυνατότητες να ανταποκριθεί στα πρότυπα της Σκανδιναβίας.

Η εργασία χωρίζεται σε τρία (3) κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο, αναλύεται ο γενικός θεσμός της αυτοδιοίκησης μαζί με τους αυτοδιοικητικούς τύπους συστημάτων. Στην συνέχεια παρουσιάζεται ο θεσμός στην Ελλάδα μέσα από μια εκτενής ιστορική ανάλυση. Επιπλέον, αναδεικνύεται ο ορισμός της κοινωνικής πολιτικής και παραδείγματα καλών πρακτικών της ελληνικής κοινωνίας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μια εκτενής περιγραφή του σκανδιναβικού μοντέλου από τα πρώτα χρόνια δημιουργίας του. Αναλύεται η τοπική αυτοδιοίκηση στην κάθε μια ξεχωριστά, καθώς και πολιτικές σχετικά με την οικογένεια, την ευημερία κ.α.

Στο τρίτο κεφάλαιο επιχειρείται μια όσο το δυνατόν πιο αντικειμενική κριτική του μοντέλου, καθώς και προτάσεις βελτίωσης της ελληνικής αυτοδιοίκησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 Έννοια της Αυτοδιοίκησης

Η δημόσια διοίκηση αποτελεί το σύνολο των εκ του νόμου, μέσω και ενεργειών που στόχο έχουν να είναι αποτελεσματικά για τα συμφέροντα των πολιτών ενός κράτους. Αποτελείται από δύο συστήματα, εκείνο της συγκέντρωσης και εκείνο της αποκέντρωσης.

Στο σύστημα της συγκέντρωσης, η δημόσια διοίκηση ασκείται από τα όργανα του κράτους, την Κυβέρνηση, η οποία κινείται με νόμιμες πολιτικές και χαράσσει την γραμμή πλεύσης, καθώς είναι αρμόδια για κάθε διοικητική ενέργεια. Αντίθετα, στο σύστημα της αποκέντρωσης, η δημόσια διοίκηση ασκείται από περιφερειακά όργανα τα οποία ασκούν τις αρμοδιότητές τους για θέματα των περιφερειών και περιορίζονται στην επιτήρηση της κυβέρνησης. Ο Ν.-Κ. Χλέπας σε άρθρο του μετά τις δημοτικές εκλογές του 1998 τονίζει πως *«Η Τοπική Αυτοδιοίκηση και η κρατική αποκέντρωση συγκροτούν ένα εξαιρετικά πολύπλοκο και ευαίσθητο σύστημα σχέσεων που χαρακτηρίζεται από λεπτές ισορροπίες, αφού είναι υποχρεωμένο να εναρμονίζει αντίρροπες δυνάμεις»*.

Με άλλα λόγια, αυτοδιοίκηση θεωρούνται οι έννομες τάξεις των κρατών που αποσκοπούν στην δημιουργία άλλων μικρότερων δημόσιων νομικών προσώπων και οργάνων, με στόχο την οργάνωση και την άσκηση της δημόσιας διοίκησης. Καθένα από αυτά χαρακτηρίζεται βάση της εδαφικής περιφέρειας που καλύπτει, καθώς εμμέσως η έννοια συμπεριλαμβάνει τόσο γεωγραφική όσο και δημογραφική έκταση, μαζί με το δικαίωμα άσκησης δημόσιας διοίκησης για τοπικά ζητήματα.

Μεταξύ του κράτους και της αυτοδιοίκησης υπάρχουν αρκετά κοινά σημεία, όπως, η άσκηση εξουσίας, η ύπαρξη οργάνων και η διαφορετική νομική προσωπικότητα. Το καθένα διαθέτει δικά του περιουσιακά στοιχεία και δικαιώματα, δικές του υποχρεώσεις και δικά τους δικαιώματα. Η δημόσια Διοίκηση είναι υποχρεωτική και υφίσταται σε όλες τις χώρες του κόσμου ανεξαρτήτως πολιτεύματος. Από την άλλη, η ανάγκη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι επιτακτική, καθώς στις μέρες μας ο ρόλος του κεντρικού κράτους έχει αρχίσει να υποχωρεί.

1.1.1. Τύποι Αυτοδιοικητικών Συστημάτων

Στα μεταπολεμικά κοινωνικά κράτη τα κριτήρια της κατάταξης τους στα αντίστοιχα συστήματα αυτοδιοίκησης αντανακλώνται στο συνταγματικό τους καθεστώς, στις διαφορετικές τους στοχοθεσίες, στην έκταση της κρατικής εποπτείας, στην αυτοτέλεια των ΟΤΑ, στο θεσμικό υπόβαθρο και το εύρος των συστημάτων κοινωνικής προστασίας. Έτσι μπορούμε να διακρίνουμε τέσσερεις τύπους κοινωνικών συστημάτων:

1. Αγγλοσαξονικό Μοντέλο.

Η σύγχρονη περίοδος του αγγλοσαξονικού μοντέλου ξεκινάει το 1935, αλλά μέχρι το 1972 υπάρχει ένα πιο ορθολογικό σύστημα και το θεσμικό πλαίσιο στηρίζεται σε αυτό του περασμένου αιώνα. Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης είναι μεγάλοι σε έκταση αλλά και σε πληθυσμό και θεωρούνται κομμάτι της ευρύτερης κοινωνικής διοίκησης. Επιπλέον, διαχωρίζεται σε δύο τμήματα, αυτό της κομητείας και αυτό των διαμερισμάτων.

Το αγγλοσαξονικό αυτό μοντέλο, χαρακτηρίζεται φιλελεύθερο και διακατέχεται από τις αρχές του υπολειμματικού μοντέλου κοινωνικής πολιτικής. Η κάλυψη των αναγκών για το εργατικό δυναμικό πραγματοποιείται μέσα από τους μηχανισμούς ελεύθερης αγοράς και την οικογένεια. το σύστημα κοινωνικής προστασίας βασίζεται στις υπηρεσίες προς τους δικαιούχους και όχι σε οικονομικούς πόρους, έτσι αναπτύσσονται συστήματα που μπορούν να εξακριβώσουν την οικονομική κατάσταση των αναγκών σε γενικότερο πλαίσιο. Το κράτος μπορεί να χρειάζεται να παρέμβει σε αυτό αλλά αποτελεί την τελευταία δικλείδα ασφαλείας προκειμένου να αποφευχθεί η εξαθλίωση. Κάποιες χώρες που υπάγονται σε αυτό το μοντέλο είναι η Ιρλανδία, η Αυστραλία, ο Καναδάς και οι ΗΠΑ.

2. Κορπορατιστικό Μοντέλο Κεντρικής Ευρώπης

Στο μοντέλο αυτό, τα δικαιώματα και οι παροχές μοιράζονται ανάλογα με τον επαγγελματικό προσανατολισμό και την ασφάλιση. Η χρηματοδότηση των παροχών βασίζεται στις εισφορές του κάθε εργοδότη και του κάθε εργαζόμενου

περισσότερο, παρά στον θεσμό της φορολογίας. Σε αυτό το μοντέλο κατηγοριοποιούνται χώρες, όπως η Γερμανία, το Βέλγιο και η Ολλανδία.

3. Σκανδιναβικό Μοντέλο.

Το μοντέλο αυτό μπορεί να περιορίζεται γεωγραφικά σε πέντε χώρες, όμως βασικό του γνώρισμα είναι η καθολικότητα των παροχών και η χρηματοδότησή τους μέσω της φορολογίας. Μεγάλο ρόλο παίζουν οι θεσμοί της τοπικής αυτοδιοίκησης στην παροχή κοινωνικής πολιτικής και όχι τα επιδόματα. Τα κοινωνικά δικαιώματα αναγνωρίζονται σε όλους τους πολίτες αλλά και όσους μετανάστες διαμένουν μόνιμα στην χώρα. Η τοπική αυτοδιοίκηση έχει δυνατό συνταγματικό καθεστώς, η αυτοτέλεια των ΟΤΑ είναι υψηλή και η κρατική εποπτεία χαρακτηρίζεται περιορισμένη. Σε αυτό υπάγονται, η Σουηδία, η Φινλανδία, η Δανία και η Νορβηγία. Το Σκανδιναβικό μοντέλο να αναλυθεί στο επόμενο κεφάλαιο.

4. Νοτιοευρωπαϊκό Μοντέλο (Ναπολεόντειο)

Η ιδιομορφία του μοντέλου αυτού παρατηρείται στην διαφοροποίηση του τόσο από το σκανδιναβικό όσο και από το κορπορατιστικό μοντέλο, καθώς αποτελείται από ένα να μεν ισχυρό συνταγματικό καθεστώς και διεξοδική κρατική ηγεσία, αλλά η αυτοτέλεια και οι λειτουργίες του είναι αρκετά περιορισμένες. Βασικό χαρακτηριστικό των κρατών που υπάγονται σε αυτό το μοντέλο αποτελεί η αντίληψη πως οι οικονομικές παροχές εξαρτώνται από την επαγγελματική κατάσταση και πως η υγειονομική περίθαλψη παρέχεται σε καθολική βάση. Επιπλέον, η μισθωτική εργασία χαρακτηρίζεται από ένα δίπολο. Από την μια, η κοινωνική προστασία παρέχει την απαραίτητη φροντίδα σε όσα άτομα αξιοποιούνται από την αγορά εργασίας και από την άλλη όσοι βρίσκονται εκτός του συστήματος (άνεργοι, ανασφάλιστοι, νέοι) οι παροχές αν δεν είναι μηδαμινές, είναι σίγουρα ελάχιστες. Παρά την υπανάπτυξη του κοινωνικού κράτους, οι θεσμοί της οικογένειας και τη εκκλησίας απορροφούν τους κοινωνικούς κραδασμούς και ενισχύουν την κοινωνική συνείδηση. Οι συνταξιοδοτικές δαπάνες των χωρών της Νότιας Ευρώπης είναι αρκετά

αυξημένες λόγω της αύξησης του ηλικιωμένου πληθυσμού. Επιπρόσθετα, τα εθνικά συστήματα υγείας δεν μπόρεσαν να εκδιώξουν την ιδιωτική πρωτοβουλία στον τομέα της υγείας, όπως συνέβη σε Αγγλία και Σκανδιναβία, με αποτέλεσμα η σχέση κράτους και ιδιωτικού φορέα να γίνει περίπλοκη. Όμως, το πιο αξιοπρόσεκτο χαρακτηριστικό είναι η ανάπτυξη του πελατειακού συστήματος για την διανομή χρηματικών πόρων. Αυτό με την σειρά του οδηγεί σε κομματική πίεση και χειραγώγηση και στην προβληματική λειτουργία των υπηρεσιών των κρατικών μηχανισμών. Σε αυτό το μοντέλο υπάγεται η Ελλάδα, η Ιταλία, η Ισπανία, η Πορτογαλία και η Γαλλία.

1.2. Θεσμός Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα

Η τοπική αυτοδιοίκηση είναι μια αυτόνομη διοίκηση, ανεξάρτητη από το κράτος με κύριο σκοπό τη διαχείριση των τοπικών υποθέσεων από ένα αντιπροσωπευτικό όργανο της τοπικής κοινωνίας. Δεν θεωρούνται πολιτειακά όργανα, αντιθέτως αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, υποκειμένα δηλαδή που κατέχουν διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια. Αυτό σημαίνει πως λειτουργούν στα πλαίσια νόμων, χωρίς να δέχονται διαταγές από το κράτος και έχουν δικά τους δικαιώματα και υποχρεώσεις και δική τους περιουσία. Παρόλα αυτά, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) δέχονται διοικητικό έλεγχο, ο οποίος όμως δεν στέκεται εμπόδιο στην ελεύθερη δράση τους, ενώ παράλληλα ασκείται εποπτεία για την νομιμότητα των πράξεών τους και όχι για τη σκοπιμότητά τους. Ο θεσμός της τοπικής αυτοδιοίκησης κατοχυρώνεται στο άρθρο 102 του Συντάγματος το οποίο αναφέρει :

1. Η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ανήκει στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου και δευτέρου βαθμού. Υπέρ των Οργανισμών συντρέχει τεκμήριο αρμοδιότητας για τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων. Νόμος καθορίζει το εύρος και τις κατηγορίες των τοπικών υποθέσεων, καθώς και την κατανομή τους στους επί μέρους βαθμούς. Με νόμο μπορεί να ανατίθεται στους Ο.Τ.Α. η άσκηση αρμοδιοτήτων, που συνιστούν αποστολή του κράτους.

2. Οι Ο.Τ.Α. έχουν διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια. Οι αρχές τους εκλέγονται με καθολική και μυστική ψηφοφορία, όπως ο νόμος ορίζει.

3. Με νόμο μπορεί να προβλέπονται για την εκτέλεση έργων ή την παροχή υπηρεσιών ή την άσκηση αρμοδιοτήτων των Ο.Τ.Α. αναγκαστικοί ή εκούσιοι σύνδεσμοι, που διοικούνται από αιρετά όργανα.

4. Το Κράτος ασκεί στους Ο.Τ.Α. εποπτεία, που συνίσταται αποκλειστικά σε έλεγχο νομιμότητας και δεν επιτρέπεται να εμποδίζει την πρωτοβουλία και την ελεύθερη δράση τους. Ο έλεγχος νομιμότητας ασκείται όπως ο νόμος ορίζει. Πειθαρχικές ποινές στα αιρετά όργανα της Τ.Α., εκτός από τις περιπτώσεις που συνεπάγονται αυτοδικαίως έκπτωση ή αργία, επιβάλλονται μόνον ύστερα από σύμφωνη γνώμη συμβουλίου, που αποτελείται κατά πλειοψηφία από τακτικούς Δικαστές, όπως ο νόμος ορίζει.

5. Το Κράτος λαμβάνει τα νομοθετικά, κανονιστικά και δημοσιονομικά μέτρα που απαιτούνται για την εξασφάλιση της οικονομικής αυτοτέλειας και των πόρων, που είναι αναγκαίοι για την εκπλήρωση της αποστολής και την άσκηση των αρμοδιοτήτων των Ο.Τ.Α. με ταυτόχρονη διασφάλιση της διαφάνειας κατά τη διαχείριση των πόρων αυτών. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την απόδοση και κατανομή, μεταξύ των Ο.Τ.Α., των φόρων ή τελών, που καθορίζονται υπέρ αυτών και εισπράττονται από το κράτος. Κάθε μεταβίβαση αρμοδιοτήτων από κεντρικά ή περιφερειακά όργανα του κράτους προς την Τοπική Αυτοδιοίκηση συνεπάγεται και την μεταφορά των αντίστοιχων πόρων. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τον καθορισμό και την είσπραξη τοπικών εσόδων απευθείας από τους Ο.Τ.Α.

Μέσα λοιπόν από το άρθρο αυτό γίνεται κατανοητό πως η τοπική αυτοδιοίκηση αποτελείται από οργανισμούς εδαφικών νομικών προσώπων δημόσιου δικαίου, τα όργανά της εκλέγονται άμεσα και θεωρείται αυτοτέλεια. Με λίγα λόγια, συγκροτεί μια μορφή περιφερειακής αποκέντρωσης στην οποία η κεντρική διοίκηση παραχωρεί περιορισμένη πολιτική και η αρμοδιότητά τους αρκείται στην επίλυση τοπικών ζητημάτων.

Στην ίδια θέση βρίσκεται και ο δήμος, ο οποίος κατέχει κάποιες από τις αρμοδιότητες των ΟΤΑ, όπως η βελτίωση των κοινόχρηστων χώρων, η καθαριότητα, η συντήρηση των

κτηρίων, επιχειρήσεων και ιδρυμάτων. Τα αρμόδια όργανα για την λειτουργία αυτών των υπηρεσιών είναι:

- Ο Δήμαρχος,
- Το Δημοτικό Συμβούλιο, στο οποίο συμμετέχουν εκλεγμένα πρόσωπα και πρόεδροι
- Η Δημαρχιακή Επιτροπή, που αποτελείται από την αντιπολίτευση
- Το Διοικητικό Συμβούλιο
- Διάφορες επιτροπές και πολιτιστικοί όμιλοι.

Το 2001 πραγματοποιήθηκε αναθεώρηση του άρθρου 102 του Συντάγματος με την οποία προβλέπεται ανάθεση υποθέσεων και στην τοπική αυτοδιοίκηση δεύτερου βαθμού. Με αυτό βλέπουμε πως το Σύνταγμα αναθέτει στους ΟΤΑ Α΄ και Β΄ βαθμού τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων (Αρ.102, παρ.1, Συντ.), δεν επιτρέπει την ίδρυση άλλων βαθμών ΟΤΑ, καθιερώνει την εκλογή των αρχών με καθολική και μυστική ψηφοφορία, προβλέπει με νόμο την δυνατότητα ανάθεσης αρμοδιοτήτων από το κράτος στον ΟΤΑ, κ.α.. Παρόλα αυτά, το Σύνταγμα δεν θέτει με σαφείς όρους την έννοια των τοπικών υποθέσεων. Οπότε βάση λογικής θεωρούνται οι υποθέσεις που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο ενός ΟΤΑ. Εξάλλου, είτε τοπικές, είτε εθνικές, οι υποθέσεις στις μέρες μας αλληλοεξαρτώνται και αλληλοεπηρεάζονται.

Όμως, το ελληνικό κράτος ακόμα και μετά τις τροποποιήσεις, παραμένει ένα από τα πιο συγκεντρωτικά κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς διαθέτει περιορισμένους πόρους και λιγιστές αρμοδιότητες σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες. Σήμερα, η χώρα σύμφωνα με το Πρόγραμμα «Καλλικράτης», διαιρείται σε επτά αποκεντρωμένες διοικήσεις, δεκατρείς περιφέρειες (πλην του Άγιου Όρους που θεωρείται αυτοδιοικητικό τμήμα) και σε 325 δήμους.

1.2.1. Ιστορική Εξέλιξη

Ο θεσμός της αυτοδιοίκησης ως θεσμός καθιερώθηκε στην Ελλάδα πριν από πολλούς αιώνες, τόσο από τα αρχαία χρόνια όσο και στην βυζαντινή εποχή, αλλά η έμφαση της ανάπτυξης της παρουσιάζεται κατά τα πρώτα χρόνια σύστασης του νεοελληνικού κράτους και πιο συγκεκριμένα κατά την διάρκεια της τουρκοκρατίας. Συνέπεια εκείνων των χρόνων ήταν η δημιουργία κοινοτήτων που αφορούσε την κοινωνική συμβίωση σε τοπικό επίπεδο, με αποτέλεσμα να αναπτυχθεί αίσθημα ταύτισης των κατοίκων με την κοινότητα που με την σειρά του οδήγησε στην ανάπτυξη ενός ακραίου τοπικισμού. Η συμπεριφορά αυτή δημιούργησε μια επιφυλακτική στάση απέναντι στο κράτος δυσκολεύοντας με αυτόν τον τρόπο τους διοικητικούς μηχανισμούς του Καποδίστρια.

Το πρώτο θεσμικό πλαίσιο για την Τοπική Αυτοδιοίκηση, αποτελούν οι Νόμοι του Απριλίου 1822, της Α' Εθνικής Συνέλευσης της Επιδαύρου «Περί Οργανισμού των Ελληνικών Επαρχιών» και της 29ης Νοεμβρίου 1822 «Περί εκλογής των Παραστατών». Οι βάσεις ενός συστήματος αποκεντρωμένης διοίκησης μπήκαν το 1828 από τον Καποδίστρια, ο οποίος είχε ως σκοπό μεταρρυθμίσεις που ενοποιούσαν κάποιες παραμέτρους του καθεστώτος των κοινοτήτων και απέδιδε στο κράτος ενεργό ρόλο στα ζητήματα. Η ζοφερή αντιγραφή του υπερσυγκεντρωτικού συστήματος διοίκησης είχε σαν αποτέλεσμα την καταστροφή των κοινοτήτων που είχαν αναπτυχθεί κατά την τουρκοκρατία. Το σύστημα αυτοδιοίκησης του Καποδίστρια δημιούργησε 13 τμήματα και 62 επαρχίες, ταυτιζόταν με την κεντρική εξουσία και επέφερε δυσκολίες στην δημιουργία ενός ενιαίου εθνικού κράτους. Με άλλα λόγια, οι αυτοδιοικούμενες κοινότητες μετατράπηκαν σε υποσύστημα του διοικητικού μηχανισμού και ο κυβερνητικός επίτροπος ασκούσε πολιτική υπό την αιγίδα του Καποδίστρια.

Από την άλλη, στην περίοδο της αντιβασιλείας, η χώρα χωρίστηκε σε 10 νομούς και 47 επαρχίες, στα οποία ο νομάρχης θεωρείτο περιφερειακό όργανο διορισμένο από το Υπουργείο Εσωτερικών. Επίσης, αναπτύχθηκε η ιδέα δημιουργίας δήμων, οι οποίοι θα αντικαθιστούσαν τις μέχρι τότε κοινότητες. Παρά την αδυναμία τους να αναλάβουν μέρος της διοικητικής εξουσίας, εποπτεύονταν από το κράτος και η πολιτική τους δύναμη συνεχώς αυξανόταν. Για να συσταθούν οι δήμοι έπρεπε να διαμένουν 300 κάτοικοι και τα χωριά με

λιγότερους έπρεπε να συγχωνευτούν. Στην αρχή συγκροτήθηκαν 750 δήμοι, οι οποίοι λόγω δυσκολίας στη άσκηση διοίκησης, περιορίστηκαν αργότερα σε 250.

Εν συνεχεία, το Σύνταγμα του 1864 προέβλεπε την αυτοδιοίκηση και την αποκέντρωση. Συγκεκριμένα, όριζε ότι «η εκλογή των δημοτικών αρχών θέλει γίνεσθαι διάμεσου, καθολικής και μυστικής διά σφαιριδίων ψηφοφορίας» (άρθρο 105). Η κυβέρνηση του Δηλιγιάννη επανάφερε το σύστημα των κατηγορημένων επαρχιακών διοικήσεων, ενώ ο βασικός του αντίπαλος, ο Τρικούπης, χωρίς να καταργήσει τις κοινότητες, επεδίωξε τη συγκρότηση ισομεγεθών δήμων και αιρετών σωμάτων σε επίπεδο νομαρχίας, που, ωστόσο, δεν μπόρεσε να ευοδωθεί. (Ζιώγα Μ. «Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης σε ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον: οι προκλήσεις για την επόμενη μέρα»,2018)

Αργότερα, το 1912, ο κατακερματισμός του πρώτου βαθμού αυτοδιοίκησης και η ακραία ανάπτυξη της γραφειοκρατίας επήλθαν με νόμο της πρώτης κυβέρνησης του Βενιζέλου, ο οποίος αναγνώρισε τόσο τις κοινότητες όσο και τους δήμους, ως όργανα της τοπικής αυτοδιοίκησης. Οι δήμοι αποτέλεσαν τις πρωτεύουσες των νομών τις πόλεις με πληθυσμό άνω των 10,000 κατοίκων, ενώ το όριο για τις κοινότητες ήταν οι 300 κάτοικοι. Αυτό αποτέλεσε την αρχή μιας περιόδου μεγάλης αστάθειας και συνεχόμενων αλλαγών.

Οι Βαλκανικοί Πόλεμοι έδωσαν στο ελληνικό κράτος νέα εδάφη από τα οποία έλειπε το ελληνικό στοιχείο, καθώς μουσουλμανικές και σλαβόφωνες εθνότητες ήταν εγκατεστημένες εκεί, πράγμα που δυσκόλεψε σε μεγάλο βαθμό την ένταξη τους και την διοίκησή τους, διότι απαιτήθηκε ιδιαίτερος χειρισμός. Αυτός ήταν και ο κυριότερος λόγος της εγκατάστασης στις «Νέες Χώρες», των Γενικών Διοικητών, με ευρείες αρμοδιότητες, μακράν ανώτερες από τις αντίστοιχες των Νομαρχών που υπήρχαν στην «Παλαιά Ελλάδα» (Ακαδημία Αθηνών, 2000). Η μεταρρύθμιση αυτή πραγματοποιήθηκε ύστερα από την σύσταση νομοπαρασκευαστικής επιτροπής από τον Βενιζέλο το 1912 και απέβλεπε στην αναγόρευση του νομού ως «νομικό πρόσωπο αυτοδιοίκησης» με όργανά του τον Νομάρχη, το Νομαρχιακό Συμβούλιο και την Νομαρχιακή Επιτροπή. Αυτή η εποχή, διακρίνονται από τη μία, η «μεταρρυθμιστική τάση», που επεδίωκε την μετατροπή των Νομαρχιών σε ΟΤΑ και από την άλλη, η «συντηρητική – κρατικοκεντρική» τάση, που

επεδίωκε τον μέγιστο δυνατό βαθμό συγκέντρωσης στην διάρθρωση της κρατικής εξουσίας (Ακαδημία Αθηνών, 2000).

Ουσιαστικά, το πρώτο Σύνταγμα που αναφέρεται στον θεσμό της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι αυτό του 1927. Μέσα από αυτό ορίζεται πως η αυτοδιοίκηση θα αποτελείται από δύο βαθμούς εκ των οποίων η πρώτη θα είναι οι Κοινότητες. Επιπλέον, θα διαιρείται σε Περιφέρειες οι οποίες θα διαχειρίζονται απευθείας τα τοπικά ζητήματα. Η προοδευτική αυτή προσπάθεια δεν προχώρησε λόγω της πολιτικής αστάθειας του μεσοπολέμου.

Στην δεκαετία του '50 η νομαρχία συγκροτείται ως αποκεντρωμένη περιφερειακή διοίκηση με κύριο στόχο της την αναδιανομή κονδυλίων για έργα. Όμως, ο κατακερματισμός την εμπόδισε από το να πραγματοποιήσει τον στόχο της με αποτέλεσμα κατά την δικτατορία ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης να υποβαθμίζεται σημαντικά.

Αργότερα, το 1955, αποκαταστάθηκε η ομοιομορφία της οργάνωσης της Περιφερειακής Διοίκησης, εφόσον καταργήθηκαν οι γενικές διοικήσεις και καθιερώθηκε το νομαρχιακό αποκεντρωτικό σύστημα. Έτσι, ο Νομάρχης ήταν αρμόδιος να ασκεί κρατική εποπτεία στον πρώτο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης, δηλαδή σε δήμους και κοινότητες. Όσο αυξάνονταν οι αρμοδιότητες του Νομάρχη και ο ρόλος του γινόταν ολοένα και πιο σημαντικός στην διοίκηση, δημιουργήθηκε η ανάγκη για επίβλεψη των πράξεων του Νομάρχη, που πραγματοποιήθηκε με ειδική προσφυγή τον Υπουργό, ο οποίος μπορούσε να αναιρέσει και να ακυρώσει πράξεις του Νομάρχη, αν θεωρούσε πως ήταν παράνομες. Παρά τις μέχρι τώρα συνεχείς μεταβολές, οι Νομαρχίες παρέμειναν μικρές διοικητικές μονάδες, καθώς περιορίζονταν σε τοπικές υποθέσεις του Υπουργείου Εσωτερικών. Το πιο σημαντικό πρόβλημα όμως αποτελούσε το γεγονός πως «δεν εντάσσονταν σε μία οριζόντια, διακλαδική και ενιαία διοικητική μονάδα σε επίπεδο νομού, αλλά αντιθέτως συνδέονταν άμεσα με τις κεντρικές υπηρεσίες του δικού τους κάθε φορά υπουργείου, μαζί με τις οποίες συγκροτούσαν ένα κάθετο, μονοκλαδικό διοικητικό υποσύστημα» (Χλέπας, 1999).

Το Σύνταγμα του 1975, προβλέπει κάποιες σημαντικές διατάξεις. Σύμφωνα με το άρθρο 102, αποτελούν τον πρώτο βαθμό αυτοδιοίκησης, ενώ οι υπόλοιπες ορίζονται από τον

νόμο. Επιπρόσθετα, το κράτος ασκεί εποπτεία στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης χωρίς να παρεμβαίνει στην δράση τους, οι οποίοι αναλαμβάνουν την διοικητική αυτοτέλεια και την διοίκηση των τοπικών υποθέσεων.

Την δεκαετία του 1980, παρατηρούνται ελλείψεις στους μηχανισμούς αυτοδιοίκησης αλλά και μια ταυτόχρονα κινητήρια στάση για εθελοντική συνένωση των δήμων. Πράγμα το οποίο δεν επέφερε κανένα αποτέλεσμα και έτσι το 1986 επιχειρείται η δημιουργία της περιφέρειας, με σκοπό την καλύτερη διαίρεση της χώρας για συντονισμό και ανάπτυξη.

Μετά το 1994, δημιουργήθηκε η ανάγκη για την αναδιοργάνωση του διάσπαρτου κρατικού αποκεντρωτικού συστήματος. Ύστερα από συνεχόμενες αποτυχημένες προσπάθειες καθιερώθηκαν οι 13 περιφέρειες και έλαβαν την μορφή που έχουν σήμερα με την μεταρρύθμιση του Προγράμματος του «Καλλικράτη», καθώς έχουν διαμορφώσει μια περιφερειακή ταυτότητα.

Το 1989, η Βουλή κυρώνει τον Ευρωπαϊκό Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας (Ε.Χ.Τ.Α.), μια διεθνής σύμβαση που καταρτίστηκε από την Επιτροπή Υπουργών των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης στο Στρασβούργο, με την οποία ενθαρρύνεται η αυτονόμηση των οργανισμών της τοπικής αυτοδιοίκησης. (Ζιώγα Μ. «Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης σε ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον: οι προκλήσεις για την επόμενη μέρα»,2018)

Παρά το γεγονός πως η Ελλάδα βρισκόταν ήδη παραπάνω από δέκα χρόνια στην Ευρωπαϊκή Ένωση και είχε εισπράξει τεράστια χρηματικά ποσά με την μορφή αναπτυξιακής υποστήριξης, τα προβλήματα δεν σταμάτησαν και θεωρούνταν δυσεπίλυτα. Παρόλα αυτά το περιφερειακό σαν ζήτημα παρέμενε ένα πρόβλημα.

Οι νέες μεταρρυθμίσεις του 1994, μετατρέπουν τις Νομαρχίες σε Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση με αιρετά όργανα θεωρώντας την ως τον δεύτερο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης και κατά τρόπο Νομικό Πρόσωπο Δημόσιου Δικαίου. Οι μόνες αρμοδιότητες που εξαιρέθηκαν από την νεοσύστατη ΝΑ αφορούν θέματα δημόσιας περιουσίας. Τα όργανα της αποτελούνται από τον Νομάρχη, το Νομαρχιακό Συμβούλιο και από τις Νομαρχιακές Επιτροπές. Οι πράξεις θεωρούνται εκτελεστικές εφόσον περάσουν

από τον έλεγχο της Τριμελούς Ανεξάρτητης Επιτροπής, η οποία συγκροτείται ύστερα από απόφαση του Γενικού Γραμματέα της κάθε ΝΑ Περιφέρειας. Έργο της Επιτροπής ήταν :

1. Η άσκηση ελέγχου νομιμότητας στις πράξεις του νομαρχιακού συμβουλίου, των νομαρχιακών επιτροπών και των διοικητικών συμβουλίων και εκτελεστικών επιτροπών των νομικών τους προσώπων, οι οποίες παραπέμπονται σε αυτή από τον ΓΓ της Περιφέρειας.

2. Η εκδίκαση των προσφυγών κατά των πράξεων των ίδιων των οργάνων, που υποβάλλονται από όσους έχουν έννομο συμφέρον.

Το 1997, οι μεταρρυθμίσεις είχαν ως σκοπό την αναδιοργάνωση πρώτον, του συστήματος αποκεντρωτικής αυτοδιοίκησης και δεύτερον την αναδιοργάνωση του πρώτου βαθμού των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης. Οι Περιφέρειες που είχαν δημιουργηθεί το 1986, μετατρέπονται σε αυτοτελείς και ενιαίες αποκεντρωμένες μονάδες της κρατικής διοίκησης, στις οποίες αρχηγός θεωρείται ο Περιφερειάρχης, ο οποίος είναι διοριζόμενος και μετακινούμενος από την Κυβέρνηση.

Η εν λόγω αναδιάρθρωση εντάσσεται στους σχεδιασμούς που εκπονούνται στο πλαίσιο της ΕΕ. Οι λόγοι που, κατά το κράτος, επέτασσαν την εκ βάθρων αναδιοργάνωση της τοπικής αυτοδιοίκησης ήταν πρωτίστως οικονομικοί. Καταρχήν, ο μεγάλος αριθμός κοινοτήτων καθιστούσε δύσκολη την κατανομή των πόρων. Επιπλέον, η αδυναμία απορρόφησης των κονδυλίων της ΕΕ από τις κοινότητες και τους δήμους -ελλείπει επαρκούς υποδομής- δυσχέραινε την εκτέλεση έργων ανάπτυξης. Σημειώνεται δε πως το κράτος κατέβαλλε υπερβολικό τίμημα για τη συντήρηση των κοινοτήτων. Γι' αυτούς τους λόγους, οι κοινότητες έπρεπε να συγχωνευτούν σε ευρύτερους και οικονομικά ισχυρότερους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης. (Ζιώγα Μ. «Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης σε ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον: οι προκλήσεις για την επόμενη μέρα»,2018). Βασική επιδίωξη θεωρήθηκε η δημιουργία μίας αποτελεσματικής μονάδας τοπικής αυτοδιοίκησης που θα εξυπηρετούσε την ανάπτυξη της περιοχής. Για την άμεση επίτευξη αυτού, απαραίτητη κρίνεται η εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού και η εύρεση επαρκών οικονομικών πόρων.

Το Πρόγραμμα «Καλλικράτης», Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, Ν3852/2010 (ΦΕΚ 87 Α/7-6-2010) μεταρρύθμισε την διοικητική διαίρεση της Ελλάδας και επαναπροσδιόρισε τα όρια των αυτοδιοικητικών μονάδων και τις αρμοδιότητές τους. Θεωρείται συνέχεια του «Καποδίστρια», εφόσον χρησιμοποιεί τη ίδια φιλοσοφία αναγκαστικής ένωσης των μικρών δήμων με τους μεγαλύτερους με απώτερο σκοπό την μείωση των δήμων και των νομικών τους προσώπων για καλύτερη διαχείριση των οικονομιών τους. Παρά τις δυσκολίες που επέφερε κατάφερε στην τελική να εφαρμοστεί.

1.2.2. Οικονομία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Οι αρμοδιότητες και ο τρόπος που το ελληνικό κράτος όλα αυτά τα χρόνια εφαρμόζει το θεσμικό πλαίσιο, ολοένα και αυξάνει τις οικονομικές δαπάνες και ανάγκες της αυτοδιοίκησης. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα πολλοί δήμοι της χώρας να προχωρήσουν σε δανεισμό στον οποίο μετέπειτα να μην μπορούν να ανταπεξέλθουν. Το παραπάνω αποτελεί και το σημαντικότερο πρόβλημα του σύγχρονου κράτους. Η πολιτεία θα πρέπει με κάποιο τρόπο να διασφαλίσει τους απαραίτητους πόρους προκειμένου οι δήμοι να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις υπηρεσίες τους και τις υποχρεώσεις τους απέναντι στον πολίτη, χωρίς να σταματήσουν να δραστηριοποιούνται συνεχώς. Όμως, το ποσοστό των τοπικών φορολογιών σε σχέση με τα συνολικά φορολογικά έσοδα είναι υπερβολικά μικρό. Έτσι γίνεται κατανοητό, πως η άσκηση φορολογικής αποκέντρωσης τίθεται επιτακτική ανάγκη.

1.2.3. Αρμοδιότητες Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Οι βασικές λειτουργίες της αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα μέχρι και το 1980 αποτελούνταν από:

- Τα απορρίμματα και την καθαριότητα
- Τον ηλεκτροφωτισμό
- Την κατασκευή και την συντήρηση έργων ύδρευσης και αποχέτευσης
- Την συντήρηση και την κατασκευή δρόμων, πεζόδρομων, πάρκων και κοινόχρηστων χώρων.

Όμως ύστερα από διάφορες τροποποιήσεις ο θεσμός αναβαθμίστηκε και σήμερα οι λειτουργίες της αυτοδιοίκησης είναι οι εξής:

- Συντήρηση και κατασκευή σχολικών κτιρίων.
- Κέντρα ανοιχτής προστασίας ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ).
- Παιδικούς και Βρεφονηπιακούς Σταθμούς.
- Ίδρυση, κατασκευή και συντήρηση Γυμναστηρίων, κολυμβητηρίων.
- Κοινωνικές Υπηρεσίες όπως Βοήθεια στο Σπίτι, Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων κλπ
- Πολιτιστικές δραστηριότητες (Βιβλιοθήκες, Μουσεία, Κινηματογράφοι, Θέατρα, Εικαστικά).
- Αθλητικές δραστηριότητες.
- Επιμορφωτικές δραστηριότητες (εκμάθηση Η/Υ, κ.α.)
- Δημοτική Αστυνομία.
- Πολεοδομικές αρμοδιότητες - Χωροταξικός σχεδιασμός.
- Ρύθμιση κυκλοφορίας, πεζοδρομήσεις στο τοπικό οδικό δίκτυο.
- Λειτουργία Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών
- Δημοτική συγκοινωνία και άλλες.

Τα έσοδα του δήμου προέρχονται από την Κεντρική Διοίκηση, από διάφορους τοπικούς φόρους και τέλος από την περιουσία τους. Πιο συγκεκριμένα, οι Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι προέρχονται από τον φόρο εισοδήματος που αποτελεί το 20%, τα τέλη κυκλοφορίας των αυτοκινήτων που επέρχεται σε ποσοστό 50% και από διάφορους φόρους της τοπικές αυτοδιοίκησης σε γενικό πλαίσιο. Ένα ποσοστό από τα προαναφερθέντα δαπανάται στην χρηματοδότηση επενδυτικών προγραμμάτων και δραστηριοτήτων. Κάποιες άλλες πηγές εσόδων θεωρούνται :

- Τέλη καθαριότητας και ηλεκτροφωτισμού
- Τέλη ύδρευσης και αποχέτευσης
- Τέλη ακίνητης περιουσίας
- Μισθώματα ακινήτων
- Εκποίηση ακίνητης περιουσίας
- Πρόστιμα περιβαλλοντικών παραβάσεων
- Παράβολα χορήγησης για άδεια λειτουργίας καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος

(Πάνδης, Δ. , Το Σκανδιναβικό μοντέλο Αυτοδιοίκησης και η Ανάδειξη Καλών Πρακτικών για τον Ελληνικό Χώρο. 2010)

1.3. Κοινωνική Πολιτική

1.3.1 Έννοια και Φύση

Η Κοινωνική Πολιτική αποτελεί μια έννοια που δύσκολα μπορεί κανείς να την ορίσει, καθώς πηγάζει, αφενός από διαφορετικές προσεγγίσεις σε σχέση με το εύρος των δράσεών της και αφετέρου από διαφορετικές έννοιες, όπως είναι η δικαιοσύνη και η ισότητα. Αποτελεί, την διερεύνηση των κοινωνικών δράσεων που σκοπό έχει την επίτευξη μιας δικαιότερης διανομής για την ευημερία και την ανάλυση των συστημάτων της. Θεωρείται ως ένα πολύ-επιστημονικό και διεπιστημονικό αντικείμενο, το οποίο αναλύεται υπό το πρίσμα, είτε μιας διαφορετικής επιστήμης, είτε ενός συνδυασμού διαφορετικών

επιστημών. (Βενιέρης,2015). Ο όρος της Κοινωνικής Πολιτικής αναφέρεται πρώτα στην διαδικασία βελτίωσης και κυρίως εφαρμογής των πολιτικών καταπολέμησης για τα κοινωνικά προβλήματα που παρουσιάζονται και δεύτερον για την επιστημονική και ακαδημαϊκή μελέτη των πολιτικών αυτών. Ο ορισμός της γίνεται κατανοητός σύμφωνα με τις δράσεις και την αποστολή της στην κάθε κοινωνία. Για να επονομάζεται μια πολιτική ως «κοινωνική», θα πρέπει να παράγει αποτελέσματα που να βελτιώνουν τα επίπεδα ισότητας και να καταπολεμούν την ανισότητα. Αξίες όπως, η ισορροπία και η σύνθεση ισότητας και ελευθερίας καθορίζουν την φύση και την μορφή της κοινωνικής πολιτικής και προκαλούν έντονες αντιδράσεις ανάλογα με την πολιτική τοποθέτηση δεξιά ή αριστερά.

Πιο συνοπτικά, η κοινωνική πολιτική αποτελεί μια επιστημονική ανάλυση των κοινωνικών δράσεων για μια δίκαιη διανομή της ευημερίας. (Βενιέρης,2015). Επιπλέον, θεωρείται ως ένας καθρέπτης της κοινωνίας στον οποίο καθρεπτίζονται οι αξίες, οι ιδέες και τα πρότυπα της κοινωνίας, με απώτερο σκοπό να αλλάξει τα πράγματα προς το καλύτερο, σύμφωνα πάντα με αυτά που πιστεύει και θέλει η κοινωνία να επιτύχει. Η διαμόρφωση της δράσης της συνεπώς, αποβλέπει στην κοινωνική αλλαγή μέσω της καταπολέμησης της ανισότητας, επιδιώκοντας με αυτόν τον τρόπο την ενίσχυση του δομικού χαρακτήρα τόσο των ατομικών αλλά και κοινωνικών ισορροπιών. Έννοιες όπως «ανάγκη» και «ευημερία», αντιλήψεις όπως το δίπολο «εγώ/εμείς», και η ισορροπία μεταξύ του ατομικού και συλλογικού οφέλους αποτελούν τον πυρήνα της Κοινωνικής Πολιτικής και η σωστή και δίκαιη διανομή τους αποτελεί την πιο επιφανείς αποστολή της.

Η κοινωνική πολιτική αποτελεί προνόμιο και ευθύνη του κάθε κράτους και θεωρείται ένα εθνικό προϊόν, με άμεσο στόχο την διερεύνηση ζητημάτων που θίγονται ως κοινωνικά προβλήματα. Η μελέτη και η απάντηση των ερωτημάτων συνδέεται με την διερεύνηση των κοινωνικών πολιτικών, με την εξέλιξη της συλλογικής κοινωνικής λειτουργίας, με το σύγχρονο κοινωνικό κράτος και με τις κοινωνικές μεταρρυθμίσεις κάθε εποχής. Να προστεθεί, πως δεν αποτελεί μια οριοθετημένη περιοχή, αντιθέτως είναι μεταβαλλόμενη ανάλογα με την κοινωνική, πολιτική και οικονομική πραγματικότητα που βιώνει. (Βενιέρης,2015)

Η διαμόρφωση του χαρακτήρα της γίνεται με αφετηρία τις αξίες που υπηρετεί, από τις οποίες κυρίαρχες είναι η ελευθερία και η ισότητα παρά τις διαφορετικές αντιδράσεις που προκαλούν ανάλογα με την τοποθέτησή τους Δεξιά ή Αριστερά του πολιτικού φάσματος. Από την άλλη, η κοινωνική δικαιοσύνη θεωρείται η ιδρυτική αξία της Κοινωνικής Πολιτικής και ταυτόχρονα ο πιο σημαντικός στόχος της κοινωνικής ευημερίας. Το φάσμα της ευημερίας σχηματίζεται πάντα με βάση την εξέλιξη της ανθρώπινης ανάγκης και της ατομικής ευζωίας.

1.3.2. Δράσεις και Χαρακτηριστικά

Ως ευρύτερη κοινωνική δράση, η Κοινωνική Πολιτική, χωρίζεται σε τρεις διαστάσεις:

1. Ρύθμιση, για την προαγωγή κοινωνικής εναρμόνισης και συνοχής,
2. Φορολογία, με σκοπό την προστασία των φτωχότερων κοινωνικών ομάδων και την ελάφρυνση τους
3. Παροχή, τόσο σε είδος, όσο και σε χρήμα και υπηρεσίες, που σκοπό έχει την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων της κοινωνικής ευημερίας.

Επιπλέον, μπορούν οι δράσεις αυτές να θεωρηθούν και παρεμβάσεις διότι προκαλούν στοχευόμενες κοινωνικές επιπτώσεις και για αυτό η κοινωνική τους επιρροή εξαρτάται από το πώς αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, καθώς πολλές φορές έρχονται σε σύγκρουση και αστοχούν. Η διαμόρφωση της δράσης της, γίνεται κατανοητό πως άμεση έχει σχέση με την κοινωνική αλλαγή και την αντιμετώπιση της ανισότητας. Στο κοινωνικό της επίπεδο, στοχεύει στην ανάπτυξη του δομικού χαρακτήρα των ατομικών και κοινωνικών ισορροπιών, καθώς περιλαμβάνει πολυσύνθετες λειτουργίες όπως, για παράδειγμα είναι η αναδιανομή μεταξύ των κοινωνικών ομάδων.

Αν γίνεται, ύστερα από εκτενή μελέτη, να απαριθμήσουμε τα χαρακτηριστικά που συνδυάζει η Κοινωνική Πολιτική αυτά είναι τα ακόλουθα. Θεωρείται:

1. Μεταβαλλόμενη, αναπτύσσεται, αναδιαμορφώνεται και προσαρμόζεται σύμφωνα με τις αλλαγές στα κοινωνικά προβλήματα και τις ανάγκες.

2. Αντιφατική, διότι σηματοδοτεί μια «δημοκρατική κατάκτηση», η οποία να μεν έχει κερδηθεί με πολλαπλούς κοινωνικούς αγώνες, αλλά ενεργοποιεί παράλληλα και μηχανισμούς «κοινωνικού ελέγχου» και συλλογικών δεσμεύσεων που περιορίζουν τις ατομικές ελευθερίες. Αυτό συμβαίνει διότι οι επιδράσεις της είναι δυνατόν να φέρουν αρνητικές συνέπειες για κάποιους ανθρώπους ή κοινωνικές ομάδες, που συνδέονται με ανεπιθύμητες υποχρεώσεις στο όνομα του κοινού καλού. (Βενιέρης,2015)
3. Πολυεπιστημονική και ταυτόχρονα διεπιστημονική, επειδή η διερεύνηση και η ανάλυση μπορούν να γίνουν τόσο από μια και μόνο συγκεκριμένη επιστήμη όσο και από συνδυασμό περισσότερων του ενός εργαλείων από διάφορες επιστήμες.

Συμπληρωματικά, σε μια περίοδο που, ενώ οι δυτικές ευρωπαϊκές χώρες αμφισβήτησαν το κοινωνικό κράτος, η Κοινωνική Πολιτική στην Ελλάδα βρίσκεται στο απόγειο της, όσον αφορά την έκταση της λειτουργίας και της ανάπτυξής της. Η δύσβατη εδραίωση και ανάπτυξη της Κοινωνικής Πολιτικής στην Ελλάδα, η οποία πραγματοποιήθηκε με σημαντική καθυστέρηση σε σχέση με άλλες χώρες της Ευρώπης και με σχετικά χαρακτηριστικά υπανάπτυξης στις υπηρεσίες και στους θεσμούς της, είχε ως αποτέλεσμα την άναρχη και αποσπασματική ανοικοδόμηση του κοινωνικού κράτους και σε πολλές περιπτώσεις ακόμα και την αποτυχία του. Παρόλα αυτά, με το τελευταίο σχόλιο δεν σημαίνει πως η Κοινωνική Πολιτική δεν μπόρεσε να ανθήσει στην χώρα και να φτάσει στο σημείο ανάπτυξης τόσο της ευημερίας των πολιτών όσο και των καλών πρακτικών, έστω και σε χαμηλό ποσοστό σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη.

1.3.1. Προβλήματα Κοινωνικής Πολιτικής των Ο.Τ.Α.

Η παγκόσμια κρίση του 2008 δοκίμασε την ελληνική κοινωνία, η οποία επηρέασε σε μεγάλο βαθμό το κοινωνικό φάσμα της κοινωνίας. Η φτώχεια, αποτελεί ένα ζήτημα που υπήρχε ανέκαθεν στην ελληνική κοινωνία αλλά και γενικά στις αναπτυγμένες χώρες, χωρίς να απευθύνεται σε συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες. Έτσι γίνεται κατανοητό πως, υπάρχει αδυναμία των πολιτών για την κάλυψη των βασικών τους αναγκών και έλλειψη ευκαιριών με σκοπό την εξασφάλιση εργασίας, μόρφωσης και υγείας. (Γεωργόπουλος, Χ,

Καραγιάννης Ε., Φουντούκης Ι., (2016), «Κοινωνική Πολιτική και Τοπική Αυτοδιοίκηση: ο Ρόλος και η Λειτουργία των Κοινωνικών Δομών Άμεσης Αντιμετώπισης της Φτώχειας»)

Ο διαχωρισμός της φτώχειας καταγράφεται ως απόλυτη και συνολική. Μιλώντας για απόλυτη αποτελεί το σημείο στο οποίο οι πολίτες δεν μπορούν να ικανοποιήσουν ούτε τις βασικές ανάγκες, με αποτέλεσμα την στέρηση τροφής, πόσιμου νερού, στέγαση και διάφορων υπηρεσιών που αφορούν την υγεία και την εκπαίδευση. Στην συνολική φτώχεια παρατηρείται η έλλειψη εισοδήματος, η οποία παραχωρεί στον άνθρωπο ένα ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης. Επιπλέον, χρειάζεται να τονισθεί πως το θέμα της φτώχειας έχει άμεση σχέση με την ανισότητα. Η εισοδηματική ανισότητα αναφέρεται στην άνιση κατανομή του εισοδήματος έπειτα από εισφορά των άμεσων φόρων και των ασφαλιστικών εισφορών. (Γεωργόπουλος, Χ, Καραγιάννης Ε., Φουντούκης Ι., (2016), «Κοινωνική Πολιτική και Τοπική Αυτοδιοίκηση: ο Ρόλος και η Λειτουργία των Κοινωνικών Δομών Άμεσης Αντιμετώπισης της Φτώχειας»).

Οι νεοφιλελεύθερες πολιτικές της σύγχρονης Ευρώπης δυσχεραίνουν την κατάσταση της Ελλάδας, καθώς παρατηρείται απότομη αλλαγή στα ποσοστά της ανεργίας και τον εργασιακό τομέα. Όμως το πιο σημαντικό θέμα θεωρείται η διεύρυνση του χάσματος των κοινωνικών ανισοτήτων μεταξύ των κοινωνικών ομάδων. Ο κάθε δήμος έχει τα δικά του χαρακτηριστικά και προβλήματα τα οποία και αντιμετωπίζει και ανάλογα.

Είναι γνωστό πως το ελληνικό δημόσιο μοντέλο είναι ελλειμματικό σε επίπεδο κοινωνικής προστασίας. Αυτό φαίνεται από τις στρεβλώσεις σε θέματα στοχευόμενων στρατηγικών προστασίας σε άτομα που βρίσκονται σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης και στα όρια του κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και στην απουσία δράσεων που σκοπό έχουν την ένταξη των ευπαθών ομάδων στον εργασιακό χώρο και την κοινωνία γενικότερα. Οι ευπαθείς κοινωνικές ομάδες συμπεριλαμβανομένου και των ατόμων με ειδικές ανάγκες (ΑΜΕΑ) λαμβάνουν επιδόματα περιστασιακά χωρίς να έχουν προοπτική ανεξαρτητοποίησης από τον δημόσιο φορέα.

Το προνοιακό σύστημα κοινωνικής φροντίδας της χώρας μας παρουσιάζει έντονα οργανωτικά και χρηματοδοτικά προβλήματα, καθώς παρατηρούνται κενά και ελλείψεις σχετικά με την ποιότητα και την κάλυψη των σχετικών υπηρεσιών.

Τα τελευταία χρόνια πολλές περιοχές της Ελλάδας έχουν μετατραπεί σε περιοχές εισροής πολλών κυμάτων μεταναστών, είτε μόνιμης, είτε προσωρινής εγκατάστασης. Αυτό καθιστά τον ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης δύσκολο, διότι η ελληνική κοινωνία δεν ήταν κατάλληλα προετοιμασμένη για την υποδοχή μεγάλων μεταναστευτικών κυμάτων τόσο από άποψη υποδομών και υπηρεσιών όσο και από οικονομικούς πόρους. Κάποιες από την ελλείψεις της ελληνικής κοινωνίας παρουσιάστηκαν στο λιγιστό προσωπικό αντιμετώπισης του ζητήματος, στις μηδαμινές δομές φιλοξενίας, καθώς και στον ελάχιστο χρόνο για τον απαραίτητο σχεδιασμό και οργάνωση λόγω πίεσης στην ανάγκης λήψης μέτρων. «Δ. Αθηνών: Πρόγραμμα Κοινωνικής Πολιτικής 2015-2019»

Το πιο κρίσιμο πρόβλημα όμως των Ο.Τ.Α. παρουσιάζεται στην στελέχωση του προσωπικού, το οποίο δεν πληρεί τις κατάλληλες προϋποθέσεις για την σωστή επάνδρωση θέσεων εργασίας στους τοπικούς φορείς, καθώς δεν είναι σωστά καταρτισμένο, ενημερωμένο και εκπαιδευμένο.

1.4. Καλές Πρακτικές

1.4.1. Έννοια των Καλών Πρακτικών

Με την χρήση των όρων αυτών δηλώνεται μια δοκιμασμένη στην πράξη δράση / διαδικασία, η οποία έχει θεωρηθεί αποτελεσματική και αποδοτική σε σύγκριση με άλλες, όταν έχει εφαρμοστεί σε συγκεκριμένα θέματα και ζητήματα. Σύμφωνα με την νέα μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, γνωστή ως «Πρόγραμμα ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ Ι» οι καλές πρακτικές προβλέπονται για τους δήμους με στόχο την καλύτερη οργάνωσή τους, την γρήγορη εφαρμογή τους ύστερα από διάφορες προσαρμογές και τροποποιήσεις και την αποτελεσματικότητά τους σε συγκεκριμένες τοπικές ανάγκες. Θεωρούνται «καλές» διότι πρεσβεύουν σε καινοτόμα αποτελέσματα, μπορούν να αντιγραφούν, έχουν διάρκεια και είναι βιώσιμες. (Καλές Πρακτικές ΟΤΑ, <http://www.otapractices.gr/>)

Αξίζει να επισημανθεί, πως δεν υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός όρος της έννοιας. Πολλές φορές έχει χρησιμοποιηθεί από διεθνείς οργανισμούς αλλά και την Ευρωπαϊκή

Επιτροπή, άλλες φορές με ταυτόσημη και κάποιες άλλες φορές με διαφορετική έννοια και κριτήρια. Αυτό συμβαίνει γιατί οι περισσότεροι ορισμοί μπορεί να δηλώνουν κάτι αμυδρά διαφορετικό σε πολλούς ανθρώπους και σε πολλές ομάδες.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, παρόλα αυτά, έχει θέσει κάποια χαρακτηριστικά σύμφωνα με τα οποία μια πρακτική μπορεί να θεωρηθεί ως «καλή». Αυτά είναι τα ακόλουθα:

1. Πρέπει να είναι καινοτόμα, καθώς προτείνει νέες λύσεις σε ένα ρεαλιστικό πλάνο πολιτικής εφαρμογής
2. Πρέπει να θεωρείται αποτελεσματική διότι αυτό που στοχεύει πρέπει να έρχεται εις πέρας
3. Επίσης, απαραίτητο θεωρείται να είναι βιώσιμη και αυτό φαίνεται από την διάρκεια των αποτελεσμάτων της
4. Επιπλέον, η αναπαραγωγή της κρίνεται αναγκαία σε παρόμοιες συνθήκες
5. Τέλος, απαιτείται η δυνατότητα μεταφοράς της για χρήστες που επιθυμούν αν την υιοθετήσουν.

Να προστεθεί πως, ο ρόλος των καλών πρακτικών είναι να δίνουν συμβουλές, οδηγίες, τεχνικές και να προσφέρουν τρόπους βελτίωσης και ανάπτυξης προκειμένου να αυξηθεί το αίσθημα ασφάλειας και αξιοπιστίας στον βαθμό που οι δήμοι επιθυμούν να το φέρουν.

1.4.2. Τομείς Υλοποίησης

Στη εποχή που ζούμε η τοπική αυτοδιοίκηση κατέχει σημαντικό ρόλο στην άσκηση αρμοδιοτήτων του κράτους και στην παροχή υπηρεσιών του πολίτη. Έτσι γίνεται κατανοητό πως οι ανάγκες στους τομείς της υγείας, της εκπαίδευσης, της πληροφορικής και της οργάνωσης αυξάνονται με ταχύτατους ρυθμούς. Ταυτόχρονα, η ανάγκη για μια ομαλή λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης αυξάνεται ακόμα περισσότερο λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης και της εφαρμογής της μεταρρύθμισης του «Καλλικράτη». Η τάση για αποκέντρωση από την κεντρική εξουσία, έχει και αυτή με την σειρά της αυξηθεί σε τεράστιο βαθμό. Σαν αποτέλεσμα λοιπόν, η τοπική αυτοδιοίκηση

έρχεται να ανταποκριθεί σε έναν πιο απαιτητικό και δυναμικό ρόλο, ο οποίος ταυτόχρονα αυξάνει τις απαιτήσεις για νέες υπηρεσίες που στοχεύουν στην καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών. Η άμεση ανταπόκριση στις απαιτήσεις αυτές χρίζει ύψιστης σημασίας διότι, με αυτόν τον τρόπο ενισχύεται τόσο η βιωσιμότητα όσο και η αποτελεσματικότητα της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Έχοντας σαν στόχο την ανάδειξη των «καλών πρακτικών» των δήμων για τους δήμους, ο «Κλεισθένης» τους έχει κατατάξει σε 5 τομείς:

- Τομέας 1^{ος} : Πρότυπες Διαδικασίες και Πιστοποίηση.

Προκειμένου να διατηρηθεί ένα υψηλό επίπεδο υπηρεσιών για τους πολίτες, η τοπική αυτοδιοίκηση είναι υποχρεωμένη να διαπρέπει σε ότι αφορά την καινοτομία των ενεργειών της, να αξιοποιεί αποτελεσματικά όχι μόνο τις δημόσιες πολιτικές της αλλά και την γνώση και τις εμπειρίες που κατέχει. Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή των διαδικασιών πρέπει να θεωρούνται ύψιστης σημασίας για τις καθημερινές λειτουργίες του σύγχρονου δήμου. Μόνο με αυτόν τον τρόπο θα βελτιωθεί η καθημερινότητα των πολιτών.

- Τομέας 2^{ος} : Βιώσιμη Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής.

Ένα καθημερινό και συνεχώς αυξανόμενο πρόβλημα της τοπικής αυτοδιοίκησης αποτελεί η υποβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος. Η έντονη κυκλοφορία και ο συνωστισμός, η ρύπανση και έλλειψη πράσινων εκτάσεων καθιστούν την ανάγκη για αναζωογόνηση πιο απαιτητική από ποτέ. Η αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων αποτελεί όνειρο του κάθε δήμου, όμως σε πολλές περιπτώσεις η οικονομική του κατάσταση δυσκολεύει την πραγμάτωσή του.

- Τομέας 3^{ος} : Τοπική Υγεία και Πρόνοια.

Η προσέγγιση του πολίτη, οποίος βρίσκεται στο κέντρο των κοινωνικών ζητημάτων αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά πλεονεκτήματα της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η αντιμετώπιση των προβλημάτων της καθημερινότητας του πολίτη μπορεί να αντιμετωπιστεί μέσω συνεργασιών του δήμου και των φορέων της κεντρικής εξουσίας με απώτερο στόχο την ανάπτυξη της κοινωνικής πολιτικής. Η τελευταία, θα πρέπει να είναι όσο πιο αποτελεσματική γίνεται στην διαχείριση και κάλυψη των αναγκών και προβλημάτων ανάλογα με την τοπική κοινωνία στην οποία απευθύνεται. Η περάτωση

των δράσεων και των υπηρεσιών, όπως κατάλληλες υποδομές και υπηρεσίες ανάπτυξης, πραγματοποιούνται μέσω εθνικών δράσεων και συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων στο δήμο.

- Τομέας 4^{ος} : Πολιτισμός, Αθλητισμός & Κοινωνική Ανάπτυξη.

Η τοπική αυτοδιοίκηση είναι υποχρεωμένη να φέρει εις πέρας έργα που θα απασχολούν δημιουργικά τα νέα άτομα και όχι μόνο, θα καλλιεργείται το αθλητικό πνεύμα και θα μεταλαμπαδεύεται η γνώση και η πολιτιστική κληρονομία. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται η εξωστρέφεια του δήμου και η ποιότητα ζωής των πολιτών βελτιώνεται, καθώς έχουν συνεχή επαφή με το παρελθόν, τις ρίζες και την ιστορία του τόπου τους.

- Τομέας 5^{ος} : Καινοτόμες Ψηφιακές Λειτουργίες.

Πέραν της βελτίωσης της ποιότητας ζωής του πολίτη όπως αναφέρθηκε στον Τομέα 2, όνειρο του κάθε δήμου αποτελεί και η ιδέα μετατροπής του σε ισχυρό δήμο, ο οποίος να βρίσκεται πάντα κοντά στον πολίτη. Στην σύγχρονη παγκοσμιοποιημένη κοινωνία που ζούμε, η οποία κατακλύζεται από πλήθος ψηφιακών τεχνολογιών, έχει γίνει κατανοητό πως αυτές έχουν εισχωρήσει στην καθημερινότητα των πολιτών. Αυτό με την σειρά του απαιτεί από την δημοτική αρχή να εκσυγχρονιστεί και να χρησιμοποιήσει τις προοπτικές των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνίας (Τ.Π.Ε.), αναβαθμίζοντας έτσι τις υπηρεσίες του, προωθώντας τον διαδραστικό ρόλο του πολίτη στην ενημέρωσή και την γενική συμμετοχή του. (Καλές Πρακτικές ΟΤΑ, <http://www.otapractices.gr/>)

1.4.3. Παραδείγματα Καλών Πρακτικών στην Ελλάδα

Παρακάτω αναφέρονται παραδείγματα καλών πρακτικών από κάποιους δήμους της Ελλάδας σύμφωνα με τους προαναφερθείς τομείς. (Καλές Πρακτικές ΟΤΑ, <http://www.otapractices.gr/>)

Τομέας 1^{ος} : Πρότυπες Διαδικασίες και Πιστοποίηση.

Ο οργανισμός τοπικής αυτοδιοίκησης στον δήμο των Χανίων έχει προχωρήσει στην οργανωμένη εκπαίδευση των υπαλλήλων του προκειμένου να διευρυνθούν οι γνώσεις και οι δεξιότητες τους σε θέματα που αφορούν την οργάνωση και τον σχεδιασμό.

Ένα δεύτερο παράδειγμα καλών πρακτικών, αποτελεί ο δήμος Κεφαλονιάς, οποίος προχώρησε στην σύσταση και την ανώνυμη συμπλήρωση ερωτηματολογίου με απώτερο σκοπό την καταγραφή των προβλημάτων που επηρεάζουν τις συνθήκες εργασίας στον δήμο. Με αυτόν τον τρόπο τα συμπεράσματα του ερωτηματολογίου θα βοηθήσουν στην εισαγωγή ενεργειών και δράσεων που θα βελτιώσουν την απόδοση του ανθρώπινου δυναμικού και θα ενσωματωθούν στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα και την Αξιολόγηση.

Επιπλέον, ο δήμος Καστοριάς όσον αφορά το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για το 2012-2014 αλλά και τον Στρατηγικό Σχεδιασμό για τα έτη 2015-2019, προχώρησε στον σχεδιασμό τους βασιζόμενος μόνο στο ήδη υπάρχων ανθρώπινο δυναμικό χωρίς καμία ανάθεση και παρεμβολή εξωτερικών παραγόντων.

Τομέας 2^{ος} : Βιώσιμη Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής.

Η δημοτική αρχή του δήμου Αμαρουσίου θέτει ως ύψιστη προτεραιότητα την καθαριότητα την πόλης μαζί με την σωστή διαχείριση του περιβάλλοντος της και των κοινόχρηστων χώρων της. Στο πλαίσιο ύπαρξης μια αμοιβαίας συνεργασίας μεταξύ των κατοίκων της πόλης και της δημοτικής αρχής, δημιουργήθηκαν οι «Κανόνες καθαριότητας και διαχείρισης κοινόχρηστων χώρων του δήμου Αμαρουσίου». Στην ενέργεια αυτή τάσσονται οι δεσμεύσεις του δήμου ως υποχρέωση απέναντι τους πολίτες, οι οποίες θα πρέπει να διέπονται από την βιωσιμότητα, την αποδοτικότητα/ αποτελεσματικότητα και την ποιότητα. Σε αυτές τις ενέργειες όμως θα πρέπει να λαμβάνουν μέρος, εκτός από την δημοτική αρχή, και οι πολίτες, οι επιχειρηματίες και οι επισκέπτες για να επιτευχθεί με ακόμη πιο γρήγορους ρυθμούς η αποστολή του δήμου. Ο Κανονισμός, με τις δεσμεύσεις του δήμου αποτελεί μια γραπτή Συμφωνία συμπεριφοράς από τον δήμο προς τους πολίτες. Εφόσον σκοπός όλων των παραπάνω είναι η διατήρηση μιας καθαρής πόλης, η προστασία

του περιβάλλοντος και η διαφύλαξη της υγείας των πολιτών, για συμπεριφορές που δεν αρμόζουν σε αυτές τις ενέργειες, επιβάλλονται διάφορα πρόστιμα.

Μια δεύτερη σε αυτόν τον τομέα καλή πρακτική αποτελεί η κίνηση του δήμου Δάφνης – Υμηττού για την αειφόρο ανάπτυξη της ανάπλασης ελεύθερων χώρων στα αστικά δίκτυα της περιοχής. Έμφαση δίνεται στον βιοκλιματικό σχεδιασμό με σκοπό την περιβαλλοντική αποκατάσταση και την αναβάθμιση της εικόνας της περιοχής. Μέσα από αυτό, η περιοχή θα βελτιώσει το μικροκλίμα της, θα μειώσει την θερμοκρασία της και θα θεωρείται αισθητικά αναβαθμισμένη.

Ενδιαφέρουσα κίνηση θεωρείται αυτή του δήμου Κοζάνης. Η δημοτική αυτή αρχή πρέπει να αποτελεί έναν από τους λίγους, αν όχι τον μοναδικό δήμο, ο οποίος πραγματοποιεί ανακύκλωση πόρτα-πόρτα με την χρήση στατόρων χαρτιού. Το τελευταίο είναι μια μεταλλική συσκευή που τοποθετείται μέσα στους τοίχους των κτηρίων και η αντικατάσταση της εσωτερικής σακούλας πραγματοποιείται από το αρμόδιο ανθρώπινο δυναμικό της υπηρεσίας ανάλογα με την συχνότητα χρήσης της.

Άξιο αναφοράς είναι το ανοιχτό κέντρο ημερήσιας φροντίδας των αστέγων του δήμου Τρικκαίων. Αποτελεί μια δομή προσωρινής ημερήσιας στέγασης των ανθρώπων με ταυτόχρονη την παροχή πρωτοβάθμιων υπηρεσιών υγείας, προσωπικής υγιεινής και ψυχολογικής υποστήριξης των αστέγων. Παρακολουθείται από τους επόπτες υγείας της αντίστοιχης υγειονομικής περιφέρειας και απασχολεί προσωπικό της τάξης νοσηλευτών, γιατρών και κοινωνικών λειτουργών.

Τομέας 3^{ος} : Τοπική Υγεία και Πρόνοια.

Η τοπική αυτοδιοίκηση του δήμου Μουζακίου (Λίμνη Πλαστήρα και Καρδίτσα) συμμετέχει στο Τοπικό Πρόγραμμα της Αναπτυξιακής Σύμπραξης «Ενσωμάτωση μέσω τοπικής συνεργασίας Α.Σ. ΕΝΤΟΣ». Το πρόγραμμα αυτό θέτει ως στόχο την ένταξη των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων στην αγορά εργασίας στην περιοχή παρέμβασης. Μέσα από αυτήν την ενέργεια σκοπεύει την επιμόρφωση των ατόμων, την μείωση της ανεργίας σε τοπικό επίπεδο και την συμμετοχή όλο και περισσότερων γυναικών στην αγορά

εργασίας. Συνεπώς, αποτελεί μια Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση συλλογικού αλλά και παραγωγικού σκοπού ταυτόχρονα.

Ο δήμος Μυκόνου ύστερα από διατάξεις του «Καλλικράτη» για την διάθεση κονδυλίων για υποστήριξη τοπικών κοινοτήτων κοινωνικής πρόνοιας, προχώρησε στην συνεργασία με ιδιωτικούς τομείς στον χώρο της υγείας. Η προσφορά άμεσης ιατρικής υποστήριξης λειτουργεί συμπληρωματικά στον δημόσιο σύστημα, όταν παρατηρούνται προβλήματα.

Το 2012, ο δήμος Αθηνών έθεσε σε ισχύ προτάσεις για την προστασία τόσο των αδέσποτων όσο και των δεσποζόμενων ζώων. Σκοπός του προγράμματος αποτελεί η προσφορά κτηνιατρικής φροντίδας, η καταγραφή τους και σιγά σιγά η σταδιακή μείωση τους, μέσω της υιοθέτησης ή της στείρωσης, αλλά κυρίως η εξασφάλιση της ευζωίας τους και η παροχή νερού και φαγητού τόσο τους καλοκαιρινούς όσο και τους χειμερινούς μήνες.

Λόγω της έντονης οικονομικής κρίσης τα τελευταία χρόνια πολλοί δήμοι, όπως ο δήμος Αθηνών, Πύργου, Ζωγράφου, Περιστερίου, Αχαρνών, Νέας Ιωνίας, Παλλήνης κ.α. έχουν προχωρήσει στην λειτουργία του Κοινωνικού Φροντιστηρίου. Σκοπός αυτής της κίνησης είναι η κάλυψη και η ενίσχυση εκπαιδευτικών αναγκών σε μαθητές που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες, η παροχή δωρεάν μαθημάτων που καλύπτουν τις ανάγκες της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με απώτερο στόχο να βρίσκονται όλοι οι μαθητές στο ίδιο γνωστικό επίπεδο για να μπορέσει να καθιερωθεί η ίση πρόοδος στην παιδεία. Αξίζει να επισημανθεί πως πολλοί καθηγητές και δάσκαλοι έχουν αναλάβει εθελοντική δράση.

Τομέας 4^{ος} : Πολιτισμός, Αθλητισμός & Κοινωνική Ανάπτυξη

Η τοπική αυτοδιοίκηση του δήμου Ιεράπετρας προχώρησε το 2013 στην δημιουργία ενός Κοινωνικού Παντοπωλείου, το οποίο στηρίζεται από την κοινωνία και απευθύνεται σε όσους αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα, θέματα υγείας, είναι άστεγοι, και άνεργοι. Στόχος του είναι η κάλυψη των βασικών και πρωτογενών αναγκών επιβίωσης για συγκεκριμένο χρόνο μέχρις ότου να βρίσκονται οι πολίτες σε θέση να στηρίζονται μόνοι τους. Σύμφωνα με τον Κανονισμό για την Λειτουργία του Κοινωνικού Παντοπωλείου, το

Διοικητικό Συμβούλιο αποφασίζει πως μπορούν να ενταχθούν άτομα τα οποία είναι Έλληνες κάτοικοι του δήμου, ομογενείς του δήμου αλλά και αλλοδαποί που βάση απόδειξης και κατοχής άδειας παραμονής κατοικούν στον δήμο. Παρόλα αυτά σημαντικό κριτήριο αποτελεί το εισόδημα και εν συνεχεία η οικογενειακή κατάσταση και τα κοινωνικά προβλήματα.

Ο δήμος Χαϊδαρίου μαζί με κάποιες Ευρωπαϊκές πόλεις συμμετείχε στο πρόγραμμα «URBACT II NeT- TOPIC» με στόχο την ανταλλαγή γνώσεων και την δυνατότητα συνεργασίας για την αντιμετώπιση διάφορων προκλήσεων. Το πρόγραμμα αυτό υπόσχεται να προσφέρει καλύτερη ποιότητα ζωής, βελτίωση της κοινωνικής συνοχής και των περιβαλλοντικών συνθηκών για να μπορούν να ανταπεξέρχονται στις μεγαλύτερες προκλήσεις των μητροπολιτικών περιοχών. Η συμμετοχή περιλαμβάνει δήμους που βρίσκονται δίπλα σε μεγάλα αστικά κέντρα και αντιμετωπίζουν θέματα, όπως η βιομηχανική παρακμή, ο εδαφικός κατακερματισμός λόγω λεωφόρων ή σιδηροδρομικών γραμμών κ.α., για αυτό και απώτερος σκοπός είναι η άμεση ανασυγκρότηση τους. Μέσα από αυτό το πρόγραμμα αναπτύχθηκε η ιδέα «Haidari for all – Χαϊδάρι για όλους» η οποία βασίστηκε σε τέσσερις άξονες: 1) Πολιτιστική κληρονομιά, 2) Εκπαίδευση, 3) Περιβάλλον, 4) Ίσες ευκαιρίες. Όλες οι δράσεις αναπτύχθηκαν βάση των αναγκών των πολιτών και των ιδιαιτεροτήτων του δήμου.

Εν συνεχεία, ο δήμος Σπάρτης σε συνεργασία με τα νομικά πρόσωπα του Πολιτισμού και του Περιβάλλοντος προχώρησαν στην δημιουργία του Βοτανικού και Γεωλογικού Μουσείου στον Ταΰγετο. Το μουσείο διαθέτει ηλεκτρονικό εξοπλισμό και έκθεση με φωτογραφίες από την χλωρίδα της περιοχής. Παράλληλα, πέραν της ενημέρωσης των επισκεπτών υπάρχει και η δυνατότητα για τους μαθητές πρώτου και δεύτερου βαθμού εκπαίδευσης να συμμετέχουν σε περιβαλλοντικά προγράμματα.

Τομέας 5^ο: Καινοτόμες Ψηφιακές Λειτουργίες

Ο Δήμος Σερρών έχει δημιουργήσει ένα Κοινωνικό Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα που στόχος του είναι η υποστήριξη ευπαθών ομάδων, όπως είναι οι ασθενείς,

οι ηλικιωμένοι, οι ΑΜΕΑ. Άτομα δηλαδή που χρίζουν κοινωνικής πρόνοιας και υποστήριξης από τον δήμο, για καλύτερη ενημέρωση και διάθεση πληροφοριών για θέματα που σχετίζονται με την υγεία. Οι ψηφιακές υπηρεσίες που δημιουργήθηκαν είναι η τηλεφροντίδα, η τηλεφωνική υποστήριξη για άμεση βοήθεια, η υποστήριξη του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» και οι υπηρεσίες για την πρόληψη και προαγωγή της υγείας.

Ένα επιπλέον παράδειγμα αποτελεί ο δήμος της Κομοτηνής, ο οποίος έχει δημιουργήσει την Γραμμή Δημότη. Η γραμμή αυτή διευκολύνει τους πολίτες να κάνουν γνωστά διάφορα προβλήματα της καθημερινότητας στην δημοτική αρχή για να επιτευχθεί η άμεση λύση τους από τις αντίστοιχες υπηρεσίες. Οι καταχωρήσεις μπορούν να γίνονται και με την χρήση του διαδικτύου στην σχετική ιστοσελίδα του δήμου. Άμεσος στόχος της κίνησης αυτής προβλέπεται η αξιόπιστη καταγραφή των αιτημάτων, των προβλημάτων και των προτάσεων του δημοτών σε θέματα όπως φωτισμός, καθαριότητα, περιβάλλον και δρόμους.

Ο δήμος Πέλλας, θέλοντας να ενισχύσει τον τουρισμό σε όλη την περιοχή έχει δημιουργήσει στην ιστοσελίδα του έναν αναλυτικό τουριστικό οδηγό. Σε αυτόν περιλαμβάνονται πληροφορίες και ιστορικά στοιχεία για τους αρχαιολογικούς χώρους, τα μουσεία αλλά και περιοχές έντονου τουριστικού ενδιαφέροντος, παρέχοντας αρκετό υλικό με φωτογραφίες και χάρτες της περιοχής.

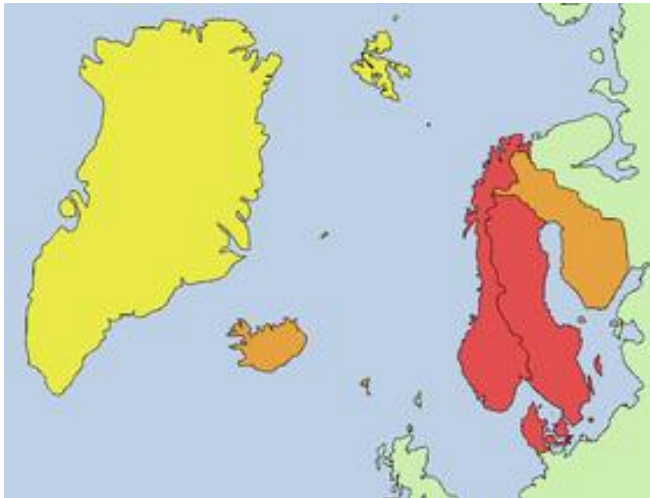
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 Απαρχή του Σκανδιναβικού Μοντέλου

Πρώτου προχωρήσουμε, αξίζει να τονισθεί ο σαφής διαχωρισμός του όρου Σκανδιναβία και του όρου Βόρειες Χώρες. Ως Σκανδιναβία θεωρείται η Σκανδιναβική χερσόνησος η οποία αποτελείται από την Δανία, την Σουηδία και την Νορβηγία, με την στενή έννοια του όρου. Μια πιθανή ευρύτερη χρήση του όρου συμπεριλαμβάνει επίσης τις χώρες, Φινλανδία, Ισλανδία και τα Νησιά Φερόες. Οι Βόρειες Χώρες ή αλλιώς Νορδικές Χώρες θεωρούνται μια ομάδα πέντε χωρών που γεωγραφικά βρίσκονται στο βόρειο τμήμα της Ευρώπης και παρουσιάζουν κοινά σημεία στην οικονομία και τον πολιτισμό τους.

Πίνακας 2.1

Χάρτης της Σκανδιναβίας.

- Οι τρεις μοναρχίες που συναποτελούν την Σκανδιναβία με τον πολύ στενή σημασία του όρου.
- Μία πιθανή συχνή ευρύτερη χρήση του όρου.
- Η μέγιστη σε εύρος χρήση του όρου που παίρνει την Σκανδιναβία ως συνώνυμο του όρου Νορδικές

Χώρες.

Πηγή: Βικιπαίδεια, Σκανδιναβία.

Πολλοί ερευνητές και ακαδημαϊκοί έχουν προσπαθήσει πολλές φορές μέσα στα χρόνια να προσδώσουν έναν ακριβή ορισμό. Κανένας δεν τα κατάφερε, διότι η κάθε

σκανδιναβική χώρα έχει την δική της ιδιομορφία και ιστορία. Ο όρος όμως έχει αποκτήσει ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον λόγω των ριζών των σκανδιναβικών λαών και την λογοτεχνία των Βίκινγκς, οι οποίοι εμφανίστηκαν στην περιοχή ως εθνοτικές ομάδες κατά την διάρκεια του Μεσαίωνα, έχοντας ως βάση τους την Σκανδιναβία. (Βικιπαιδεία, Σκανδιναβία)

Η κυριαρχία της εθνοκεντρικής προοπτικής ήταν απόλυτη ώστε ακόμα και η μεσαιωνική ένωση του Κάλμαρ, στην οποία είχαν προσχωρήσει και οι μοναρχίες της Δανίας και της Σουηδίας κατά τον 16^ο αιώνα, αντιμετώπιζαν πολλές ιστορικές ανωμαλίες. (Hilson,2012 την ελληνική γλώσσα). Στην δικαιοδοσία της δανικής μοναρχίας ανήκε τότε και η Νορβηγία, η Ισλανδία, σε αντίθεση με τη Φινλανδία και την Σουηδία που μέχρι το 1809 θεωρείτο μια ενιαία πολιτική οντότητα. Μετά το 1814 και την άνοδο του εθνικισμού η Σκανδιναβία άρχισε να θυμίζει τον σημερινό χάρτη.

Η ιστορική εμπειρία, παρά τον εθνοκεντρικό χαρακτήρα, παρουσιάζει κάποιες κοινές εμπειρίες που επηρέασαν ολόκληρη την περιοχή. Τέτοιες είναι, η εποχή των Βίκινγκς, ο Μεσαίωνας του Κάλμαρ και ο ανταγωνισμός ανάμεσα στα βασίλεια της Δανίας και της Σουηδίας. Τα κράτη που δημιουργήθηκαν την περίοδο των Νέων Χρόνων είχαν πολλά κοινά χαρακτηριστικά στην δομή τους με κυριότερο εκείνο της επικράτησης της Λουθηρανικής μεταρρύθμισης και του έντονου συγκεντρωτικού κράτους, το οποίο άσκουσε την εξουσία βασισμένο σε αυτήν την λουθηρανική εκκλησία. Λίγο πολύ η μετάβαση στους Νέους Χρόνους σε οικονομικό και πολιτικό επίπεδο πραγματοποιήθηκε την ίδια περίοδο σε όλη την βόρεια Ευρώπη, συνοδευόμενη από διάφορες αναταραχές. Παρόλα αυτά, συνέχιζε κατά τον 19^ο αιώνα να διατηρεί τον αγροτικό της χαρακτήρα και ως ήταν αραιοκατοικημένη και φτωχή. (Hilson,2012 την ελληνική γλώσσα)

Πολλοί ερευνητές τη δεκαετία του 1990 υποστήριξαν πως τα γνωρίσματα της Σκανδιναβίας είναι τόσο ευδιάκριτα, ώστε μπορούμε να κάνουμε λόγο για μια «ιδιαιτέρη σκανδιναβική πορεία» που μας εμφανίζεται ήδη από τον 18^ο αιώνα και ίσως και παλιότερα. Υποστηρίζουν, πως αυτή η ιδιαιτερότητα στηρίζεται στην επιτυχή συμφιλίωση της ισότητας και της ελευθερίας που σε μεγάλο βαθμό ανάγεται στην ισχυρή επίδραση του Λουθηρανισμού. Αυτός ήταν και ο λόγος που σταδιακά η Σκανδιναβία διαφοροποιήθηκε

από την υπόλοιπη Ευρώπη και έμεινε μακριά από τις διάφορες συγκρούσεις του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα, καθώς αποτελούσε μια περιοχή μη ρωμαιοκαθολική και μη αποικιοκρατική.

2.2 Ανάδειξη του Σκανδιναβικού Μοντέλου

Το Σκανδιναβικό μοντέλο έχει αρχίσει να κάνει την εμφάνισή του στην διεθνή σκηνή κατά την διάρκεια της δεκαετίας του '30, το τοπίο θεωρήθηκε μία ακόμα παράμετρος της σκανδιναβικής ταυτότητας.(Hilson, 2012). Η γρήγορη ανάκαμψη από την μεγάλη οικονομική κρίση του '30, χωρίς να δημιουργήσει προβλήματα στην κοινοβουλευτική δημοκρατία, προσέλκυσε την προσοχή όλων στις Βόρειες Χώρες της Ευρώπης, κυρίως όμως στην Δανία και την Σουηδία. Η επιτυχία τους βασίστηκε στον αμοιβαίο συμβιβασμό τόσο του φιλελεύθερου καπιταλισμού, όσο και του κρατικού σοσιαλισμού, τα οποία οδήγησαν στην επίτευξη μια ιστορικής πολιτικής συμφωνίας ανάμεσα στην εργατική τάξη και τον αγροτικό τομέα. Αυτή η «μέση οδός», κατά την διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, ταίριαζε απόλυτα στην εικόνα των σκανδιναβικών περιοχών ως μιας ομάδας που χαρακτηρίστηκε ουδέτερη και ταυτόχρονα φιλική όσον αφορά την παρέμβασή της ανάμεσα στις δύο υπερδυνάμεις εκείνης της εποχής. Σε αυτό το σημείο αξίζει να υπογραμμιστεί πως η ουδετερότητα αποτέλεσε επίσημη εθνική πολιτική, παρά την δυναμική εικόνα περιφερειακής ομοιογένειας που έδειχνε στον έξω κόσμο. Το τελευταίο με την σειρά του εξέπεμπε προς τα έξω, κοινωνίες με αναπτυγμένο βιοτικό επίπεδο. Παρά τις όποιες δυσκολίες αντιμετώπισε στον κοινωνικό έλεγχο, η Σκανδιναβία κατέληξε να γίνει συνώνυμο του κράτους πρόνοιας προσελκύοντας το ενδιαφέρον στην οικονομική της πολιτική, τις βιομηχανικές σχέσεις της και την κουλτούρα της στην εύρεση συμβιβαστικών λύσεων.

Χρονικά η εξέλιξη του μοντέλου ήταν σταδιακή και βασιζόταν διαρκώς στο ιδεώδες της οικουμενικότητας (*universalism*), δηλαδή στο να συμπεριλαμβάνονται όλοι οι άνθρωποι στο κράτος κοινωνικής πρόνοιας, σε ένα ισχυρό ρόλο τόσο για το κράτος όσο και για τις εκάστοτε τοπικές κυβερνήσεις, αλλά και σε μια διαρκή προσπάθεια για ισορροπία ανάμεσα στην οικονομική ανάπτυξη, ενώ ταυτόχρονα να προωθείται το πνεύμα

της κοινωνικής ισότητας. (Kuhnle and Hort, 2004) Αυτό συνιστά ότι το κράτος, και συγκεκριμένα στις αρχές του 20ου αιώνα, στις Σκανδιναβικές χώρες, προσπάθησε να εξαλείψει τις συνθήκες φτώχειας με το να ενθαρρύνει την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη, καθώς επίσης και την πολιτική Δημοκρατία.

Η πεμπτουσία λοιπόν του Σκανδιναβικού μοντέλου βασίζεται σε τρεις θεμελιώδεις αρχές:

- 1) Σε μια λεπτομερή και αναλυτική κοινωνική πολιτική
- 2) Στην κοινωνική αρχή ότι τα κοινωνικά δικαιώματα πρέπει να διασφαλίζονται
- 3) Και σε μια κοινωνική νομοθεσία η οποία περιλαμβάνει όλο το κοινωνικό σύνολο και είναι οικουμενική

Σύμφωνα με την Hilson, ύστερα από πολυετή μελέτη και ακαδημαϊκή έρευνα τα βασικά γνωρίσματα του σκανδιναβικού μοντέλου κοινωνικής πρόνοιας μπορούν να συνοψιστούν ως εξής. Πρώτο χαρακτηριστικό αποτελεί το γεγονός πως τα σκανδιναβικά συστήματα κοινωνικής πρόνοιας λειτουργούν βάση του κοινωνικού κράτους. Με λίγα λόγια, οι υπηρεσίες παρέχονται από το δημόσιο με αν όχι μηδαμινή, τότε ελάχιστη συμμετοχή των ιδιωτικών φορέων. Επίσης, η παροχή των υπηρεσιών θεωρείται καθολική. Από αυτό καταλαβαίνουμε τον αναδιανεμητικό και διαμορφωτικό χαρακτήρα των κοινωνικών υπηρεσιών όσον αφορά τις κοινωνίες του, οι οποίες χαρακτηρίζονται από υψηλό βαθμό κοινωνικής ισότητας. Τα προγράμματα κοινωνικής ασφάλισης αφορούν το σύνολο του πληθυσμού, ανεξάρτητα από την οικονομική κατάσταση του κάθε πολίτη. Η χρηματοδότηση προέρχεται από την γενική φορολογία, η οποία στις περισσότερες χώρες της βόρειας Ευρώπης ανέρχεται σε ποσοστό 40-50%. Επιπρόσθετα, σε αντίθεση με τα υπολειμματικά κράτη κοινωνικής πρόνοιας, στο σκανδιναβικό κράτος κυριάρχησε η άποψη πως αποτελούσε μια ουσιώδη παράμετρο της μεταπολιτευτικής οικονομικής πολιτική, άρρηκτα συνδεδεμένη με την διασφάλιση ταχύρρυθμης οικονομικής μεγέθυνσης, χαμηλής ανεργίας και υψηλού βιοτικού επιπέδου. (Hilson, 2012). Για να επιτευχθεί αυτό θα έπρεπε να ενεργοποιηθούν ενεργητικές πολιτικές για την ενίσχυση της απασχόληση. Τέλος, στις περισσότερες σκανδιναβικές χώρες εφαρμόστηκε μια

προνομιακή πολιτική. Έτσι, δημιουργήθηκε το μοντέλο οικογένειας με δύο εργαζόμενους γονείς ,καθώς η γυναίκα απέκτησε δικαίωμα στις κοινωνικές παροχές ως ανεξάρτητος πολίτης, χωρίς την ταμπέλα της μητέρας ή της συζύγου. Βάση αυτού γίνεται κατανοητό πως το Σκανδιναβικό μοντέλο προωθεί την ισότητα ανάμεσα στα δύο φύλα και την ίση συμμετοχή των γυναικών τόσο στην εργασία και όσο την εκπαίδευση. Παράλληλα δίνει τη δυνατότητα σε όλους τους πολίτες να συμμετέχουν στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων.

Η Hilson επισημαίνει πως κατανόηση του κράτους πρόνοιας μπορεί να πραγματοποιηθεί με δύο τρόπους. Πρώτον, η αναφορά σχετίζεται με τα προνομιακά συστήματα τα οποία με την έμφασή τους στην καθολικότητα και την αποεμπορευματοποίηση των κοινωνικών σχέσεων, έδωσαν τροφή στο σοσιαλδημοκρατικό ιδεώδες για την κοινωνική ισότητα και αλληλεγγύη. Δεύτερον, το κράτος πρόνοιας αποτελεί επίτευγμα του προγράμματος των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων κατά το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα. Βάση του τελευταίου το σκανδιναβικό κράτος πρόνοιας θεωρείται αποτέλεσμα της εργατικής τάξης. Η διαμόρφωσή του αποτελεί δείγμα της ικανότητας των εργατικών σκανδιναβικών κινημάτων να συγκροτούν διαταξικές συμμαχίες με άλλες κοινωνικές ομάδες. (Hilson, 2012). Η δημιουργία του κράτους πρόνοιας πραγματοποιήθηκε μετά τις κοκκινοπράσινες συμμαχίες το 1930, σύμφωνα με τις οποίες, οι σοσιαλδημοκράτες σχημάτισαν κυβερνήσεις πλειοψηφίας.

Στόχος του Σκανδιναβικού μοντέλου δεν είναι μόνο η οικονομική ανάπτυξη μέσω των διεθνών πολιτικών κοινωνικής πρόνοιας. Συνάμα επικεντρώνεται σε κοινωνική δικαιοσύνη, κοινωνική συνοχή και σταθερότητα, σε ευκαιρίες ζωής. Το πως θα επιτευχθούν αυτά, εξαρτάται από το είδος των επιλογών που θα κάνουν οι εκάστοτε κυβερνήσεις. Πρόσφατες έρευνες έδειξαν ότι δεν υπάρχει ξεκάθαρη σχέση συνάρτησης ανάμεσα στο κράτος κοινωνικής πρόνοιας, στην φορολογία, στα ποσοστά ανεργίας και στην οικονομική ανάπτυξη. Απόδειξη είναι η Φινλανδία και η Σουηδία που εν μέσω κρίσης κατάφεραν να σχεδιάσουν αποτελεσματικές κοινωνικές παροχές.

2.3 Οικονομίες Σκανδιναβίας

Λόγω της μικρής έκτασής τους, οι σκανδιναβικές χώρες βασίζονταν στο εμπόριο τόσο μεταξύ τους, όσο και με τον υπόλοιπο κόσμο προκειμένου να ενθαρρυνθούν οι οικονομικές αλλαγές. Η κάθε μια διαχειριζόταν τις εμπορικές της συναλλαγές με διαφορετική πολιτική από τις γείτονες χώρες.

Κατά τον 16ο και 17ο αιώνα, η Δανία, η οποία ήταν η πρώτη δύναμη στην Μεσαιωνική εποχή, καθώς είχε ναυτική υπεροχή έναντι άλλων χωρών. Η Σουηδία, ήταν η δεύτερη δύναμη σε υπεροχή και κατείχε το μονοπώλιο όσον αφορά τη κατοχή χαλκού, χρυσού, πίσσας και σιδήρου όταν αργότερα ηττήθηκε από την επανεμφάνιση της Ρωσίας και την Πρωσία και έχασε αυτή της την υπεροχή.

Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα και οι πέντε χώρες κατάφεραν να μετατραπούν σε τέτοιο βαθμό, από φτωχές κοινωνίες και αγροτικές περιφέρειες, ώστε σήμερα να θεωρούνται από τις πιο σταθερές οικονομίες. Η ταχύτερη οικονομική ανάπτυξη παρουσιάζεται μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, καθώς, όπως πολλοί ειδικοί υποστηρίζουν, η ανάκαμψη από την οικονομική κρίση οφείλεται σε δομικά αίτια, όπως η αυξημένη ζήτηση σκανδιναβικών προϊόντων από ξένες εταιρίες.

Το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης αμφισβητεί την δύναμη του κράτους να καθιερώσει μια μοναδική οικονομική πολιτική, με αποτέλεσμα να μην αναφερόμαστε σε ένα σκανδιναβικό οικονομικό μοντέλο αλλά σε πολλά. Το δανικό μοντέλο βασίζεται σε έναν συνδυασμό της επαγγελματικής ευελιξίας και της εργασιακής ασφάλειας, όρος γνωστός ως ευελισφάλεια (*flexicurity*). Το φιλανδικό μοντέλο, δίνει πολύ μεγάλη βάση και σημασία στην έρευνα και στις επενδύσεις που αφορούν τις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνίας (Τ.Π.Ε.). Τέλος, το σουηδικό μοντέλο θεωρείται υπερρυθμισμένο και ταυτόχρονα οικονομικά αποτελεσματικό.

Από το 2007 και μετά όμως τα κύρια χαρακτηριστικά του σκανδιναβικού μοντέλου χωρίζονται ως εξής:

1. Κλάδοι Τ.Π.Ε., τεχνολογίας και βιομηχανίας είναι υψηλοί και ισχυροί σε όλες τις περιοχές
2. Η υποχώρηση του κορπορατισμού δεν επηρέασε τα επιμέρους οικονομικά συμφέροντα και συνεχίζουν να διακατέχονται από υψηλή εσωτερική οργάνωση
3. Ο δημόσιος τομέας παραμένει δυνατός καθώς ακόμα μεγάλα ποσά του εισοδήματος δαπανώνται για να μπορέσει να διατηρηθεί το σκανδιναβικό μοντέλο.

Σύμφωνα με το World Economic Forum σε μία πρόσφατη έρευνα που έγινε το 2000, η Φινλανδία, η οποία αν και χτυπήθηκε έντονα από την οικονομική κρίση στις αρχές του 1990, αποτελεί την νούμερο ένα χώρα όσο αφορά στους δείκτες ανταγωνιστικότητας στο παγκόσμιο επιχειρηματικό περιβάλλον και ξεπέρασε ακόμα και τις Ηνωμένες πολιτείες της Αμερικής. Η Δανία έρχεται 6^η, η Σουηδία 7^η, με την Νορβηγία να τις ακολουθεί στην 20^η θέση. Οι Σκανδιναβικές χώρες έχουν μεγαλύτερο ποσοστό εργατικής παραγωγικότητας (ΑΕΠ) που ξεπερνά ακόμα και αυτό της Αμερικής αλλά και το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης γενικότερα.

Η ανεργία αφορά όλο το δημόσιο τομέα και όχι μόνο τον ιδιωτικό. Η Σκανδιναβική οικονομία βασίζεται σε ένα συνδυασμό: στο ανοιχτό ανταγωνιστικό καπιταλιστικό σύστημα και αρκετοί άνθρωποι δουλεύουν στο δημόσιο τομέα ενώ ταυτόχρονα επωφελούνται από κοινωνικές παροχές. Τα Σκανδιναβικά μοντέλα κυρίως επιχορηγούνται από την φορολόγηση η οποία κατά βάση είναι υψηλή. Η φορολόγηση είναι ατομική και όχι με βάση το νοικοκυριό σαν σύνολο. Οι Σκανδιναβικές χώρες διέπονται από ένα κορπορατιστικό σύστημα που έχει ως στόχο να μειώσει τις εντάσεις ανάμεσα σε αυτούς που προσφέρουν εργασία και στο καπιταλιστικό σύστημα.

Το φορολογικό μοντέλο των πολιτών και το ύψος των φόρων μπορεί να θεωρείται υψηλό αλλά είναι απαραίτητο για την άσκηση της κοινωνικής πολιτικής στην περιοχή. Οι χαμηλοί φόροι μπορεί να είναι πιο ευνοϊκοί και να δημιουργούν πολλές θέσεις εργασίας, αλλά οι υψηλοί είναι αυτοί που χρηματοδοτούν τις δημόσιες υπηρεσίες τις κρατικές συντάξεις και τις παροχές για τους ανέργους.

2.4. Τοπική Αυτοδιοίκηση των Βόρειων & Βαλτικών Χωρών

Σε αυτό το μέρος επιχειρείται η ανάδειξη μίας γενικότερης εικόνας για τη δομή τόσο των Βόρειων όσο και των Βαλτικών Χωρών, το νομικό πλαίσιο που της διέπει καθώς και για τον καταμερισμό των δαπανών τους για κοινωνικές παροχές αλλά και τις σχέσεις τους με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το κοινό χαρακτηριστικό κλειδί όλων αυτών των χωρών αποτελεί η αυτοδιοίκηση.

2.4.1. Δανία

Η αυτοδιοίκηση στη Δανία ξεκίνησε από την Μεσαιωνική εποχή. Οι δήμοι είναι υπεύθυνοι για την πλειοψηφία των κοινωνικών παροχών. Στη Δανία βασική προτεραιότητα είναι η παροχή ιατρικής φροντίδας. Οι δήμοι και οι περιφέρειες της Δανίας έχουν ανεξαρτησία από την κυβέρνηση αν και σε θέματα φορολογίας πλέον οι αρμοδιότητες έχουν περιοριστεί αρκετά τα τελευταία χρόνια. Οι δήμαρχοι και οι τοπικές κομητείες εκλέγονται απευθείας για 4 χρόνια. Επίσης οι δήμοι προστατεύονται και από το Σύνταγμα της Δανίας αν και δεν τους εγγυάται αυτονομία και δύναμη στο να επιβάλλουν φόρους. Οι δήμοι και οι περιφέρειες της τοπικής αυτοδιοίκησης παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της Δανίας. Τα κύρια έσοδα προέρχονται κατά βάση από κρατικές επιχορηγήσεις. Ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δέχεται επιρροή από την τελευταία σε θέματα περιβάλλοντος, κλιματικής αλλαγής, εκπαίδευσης, και σε κοινωνικά θέματα γενικότερα.

Αξίζει να επισημανθεί πως η Δανία θεωρείται ένα κράτος πρόνοιας υψηλών κοινωνικών παροχών, καθώς η επιβολή των φόρων είναι ιδιαίτερα υψηλή με σκοπό την ανακατανομή της από το κράτος σε τομείς παροχής κοινωνικών παροχών όπως είναι οι άνεργοι, οι ηλικιωμένοι. Το γενναιόδωρο κράτος πρόνοιας είναι αποτελεσματικό όσον αφορά την αντιμετώπιση της φτώχειας, τα ποσοστά της οποίας κυμαίνονται από 6,5% έως 10%. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την αλλαγή της νοοτροπίας των εργοδοτών οι οποίοι έχουν γίνει πιο αποδοτικοί. Από την άλλη, όσοι έχουν χάσει την εργασία τους μπορούν να

στηρίζονται στις παροχές για ανέργους και στα προγράμματα ενημέρωσης και επανεκπαίδευσης για την άμεση εύρεση εργασίας.

2.4.2. Εσθονία

Οι τοπικές αρχές στην Εσθονία γεννήθηκαν με την ανεξαρτησία τους το 1918 και απαγορεύτηκαν στην κομμουνιστική εποχή από το 1940. Με τη πτώση της Σοβιετικής Ένωσης επανήλθαν σε λειτουργία. Από το 1989 υπήρχαν 2 επίπεδα τοπικής κυβέρνησης: οι νομοί και οι δήμοι. Τα δημοτικά συμβούλια εκλέγονται απευθείας για θητεία 4 ετών και μετά με τη σειρά τους εκλέγουν πρόεδρο. Επίσης, εκλέγουν δήμαρχο που λειτουργεί ως επικεφαλής της δημοτικής διοίκησης. Στη περίπτωση που κάποιος είναι μέλος του συμβουλίου και γίνει αργότερα δήμαρχος ή μέλος της κυβέρνησης, παύει η ισχύς της ιδιότητας του ως μέλος του συμβουλίου. Το Σύνταγμα του 1992 καθιερώνει την τοπική αυτοδιοίκηση και προβλέπει την οικονομική τους ανεξαρτησία αφού μπορούν να επιβάλλουν τη συλλογή φόρων και δασμών. Οι δαπάνες της Εσθονίας είναι κάτω του Ευρωπαϊκού μέσου όρου σε ότι αφορά τον ΑΕΠ (κατά κεφαλήν εισόδημα). Ο δημόσιος τομέας τους είναι αρκετά μικρός και αυτό εξηγεί γιατί συμβαίνει αυτό. Οι περισσότερες δαπάνες γίνονται στην εκπαίδευση και στην υγεία. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση μπήκε το 2004. Έχει λάβει αρκετές επιχορηγήσεις στον τομέα των υποδομών όπως για παράδειγμα για υδρευτικά έργα και στη διαχείριση αποβλήτων. Τέτοια έργα και υποδομές ελέγχονται και φέρονται σε πέρας από τις κεντρικές αρχές και με τη μικρή συμμετοχή των τοπικών αρχών καθώς οι δήμοι δυσκολεύονται να προετοιμάσουν τέτοια επιδοτούμενα έργα αυτού του μεγέθους.

2.4.3. Φινλανδία

Παρόμοια με τη Δανία, το σύστημα της τοπικής αυτοδιοίκησης αρχίζει και στην Φινλανδία από την μεσαιωνική εποχή. Στη Φινλανδία οι δήμοι έχουν πιο πολλές ευθύνες για κοινωνικές δημόσιες υπηρεσίες. Κάποιοι μικροί δήμοι είναι υπεύθυνοι για την οργάνωση υγείας και των κοινωνικών υπηρεσιών και έχει δώσει κίνητρο σε αυτούς τους δήμους που είναι πρόθυμοι να συγχωνευτούν. Ως εκ τούτου, ο συνολικός αριθμός των

δήμων έχει μειωθεί τα τελευταία 15 χρόνια. Οι δήμοι έχουν αρκετή αυτονομία και θεωρούνται επικεφαλείς των υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας καθώς διαχειρίζονται και τον τομέα υγείας όπως νοσοκομεία. Όμως η οικονομία είναι στάσιμη και τα αυξημένα κόστη οδηγούν σε μεγαλύτερες φορολογίες και δανεισμούς. Το δημοτικό συμβούλιο εκλέγεται επίσης για 4 χρόνια. Επειδή δεν έχουν δημάρχους διορίζουν υπεύθυνους. Συνταγματικά η αυτοδιοίκηση τους σαν δικαίωμα καθιερώθηκε το 1999. Οι περισσότερες δαπάνες τους αφορούν πρώτα το τομέα της υγείας και αμέσως μετά την κοινωνική προστασία (όπως φροντίδα ηλικιωμένων, αναπήρων). Γενικά παίρνει περισσότερες επιχορηγήσεις από την Ευρώπη σε σχέση με άλλες γειτονικές χώρες. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι το 1995 ψηφίστηκε νόμος που προωθεί την ισότητα και για τα δύο φύλα καθώς και για το δικαίωμα συμμετοχής τους σε δημοτικές επιτροπές.

2.4.4. Λετονία

Η αυτοδιοίκηση στη Λετονία επανήλθε σε λειτουργία το 1991 μετά την πτώση της Σοβιετικής Ένωσης. Έχει συνολικά 110 δήμους και 9 πόλεις. Επίσης, έχει δημιουργήσει 5 περιφέρειες οι οποίες δεν είναι διοικητικές μονάδες. Οι τοπικές αρχές στη Λετονία είναι εξαρτώμενες από την κεντρική κυβέρνηση για επιδοτήσεις. Το συμβούλιο εκλέγεται για 4 χρόνια και αυτό με τη σειρά του εκλέγει επικεφαλή που συχνά σε διεθνές επίπεδο αποκαλείται δήμαρχος. Το συμβούλιο επίσης διορίζει και εκτελεστικό διευθυντή. Η θεμελιώδης ιδέα της αυτοδιοίκησης δεν κατοχυρώνεται ιδιαίτερα στο σύνταγμα της Λετονίας. Οι λειτουργίες και οι υποχρεώσεις των τοπικών αρχών ορίζονται από τον νόμο του 1994. Οι τοπικές αρχές είναι υποχρεωμένες να υπόκεινται σε έλεγχο και μπορούν να ορίζουν και ελεγκτική επιτροπή. Οι περισσότερες δαπάνες γίνονται στον τομέα της εκπαίδευσης. Λόγω της οικονομικής κρίσης, το 2008-2010 η συνολική δημοσιονομική της κατάσταση δέχτηκε μεγάλο πλήγμα. Γενικά είναι αρκετά ωφελημένη από την Ευρώπη αλλά ακόμα αντιμετωπίζει αρκετές προκλήσεις.

2.4.5. Λιθουανία

Οι ρίζες της αυτοδιοίκησης χρονικά τοποθετούνται στη Μεσαιωνική εποχή. Το 1990 μετά την ανεξαρτησία, οι δημοκρατικές εκλογές επανήλθαν στο προσκήνιο. Οι 10 νομοί της Λιθουανίας είναι διοικητικές ενότητες αλλά όχι αυτοδιοικούμενες. Οι δήμοι είναι σημαντικοί στην εκπαίδευση, στην υγεία και στις κοινωνικές υπηρεσίες αν και οικονομικά εξαρτώνται από κρατικές επιχορηγήσεις. Τα συμβούλια εκλέγονται για 4 χρόνια. Μετά το 2015 οι δήμαρχοι εκλέγονται απευθείας. Έπειτα από σύσταση του δημάρχου, το συμβούλιο μπορεί να ορίσει επικεφαλή του δήμου που είναι προσωπικά υπεύθυνος για την εφαρμογή νόμων και αποφάσεων της Εθνικής κυβέρνησης. Το 1992 το Σύνταγμα καθιέρωσε το δικαίωμα αυτοδιοίκησης. Οι πιο πολλές δαπάνες πηγαίνουν προς την εκπαίδευση. Το 2004 εισήχθη στην Ευρωπαϊκή Ένωση και μέχρι στιγμής έχει επωφεληθεί αρκετά.

2.4.6. Νορβηγία

Η τοπική αυτοδιοίκηση στη Νορβηγία ξεκίνησε από ένα νόμο του 1837 που επέβαλε σε κάθε ενορία, αγροτική και αστική περιοχή να φτιάξουν δήμους με εκλεγμένους αντιπροσώπους. Οι τοπικές αρχές είναι λιγότερο αυτόνομες σήμερα από ότι στο παρελθόν. Είναι εξαρτώμενη από κρατικές επιχορηγήσεις και έχει έλλειψη νομικής και συνταγματικής προστασίας. Το συμβούλιο είναι το σώμα που παίρνει τις κύριες αποφάσεις και το οποίο εκλέγει διοικητική επιτροπή με τουλάχιστον 5 συμβούλους. Επίσης, εκλέγει και επικεφαλή. Ο δήμος ή ο νομός είναι υποχρεωμένος να προσλάβει γενικό διευθυντή που θα διασφαλίζει την προετοιμασία και την επίλυση των θεμάτων. Διαφορετικά, μπορεί να εκλεγεί κυβέρνηση ή εκτελεστική επιτροπή από πολιτική πλειοψηφία που αντικαθιστά τον γενικό διευθυντή. Αυτό το μοντέλο έχουν αρχίσει κάποιοι να το υιοθετούν περισσότερο από το παραδοσιακό καθώς δίνει περισσότερη εξουσία στην κυβέρνηση από ότι στα εκτελεστικά μέλη του παραδοσιακού μοντέλου. Τα οικονομικά στοιχεία διαχειρίζονται από επιτροπή σύμφωνα με νόμο της τοπικής κυβέρνησης. Η ορολογία “δήμαρχος” χρησιμοποιείται μόνο σε διεθνές επίπεδο. Το Σύνταγμα του 1814 δεν κάνει αναφορά στην αυτοδιοίκηση και παρά τις διαρκείς συζητήσεις δεν έχει αλλάξει κάτι.

Σύμφωνα με τον νόμο, οι κυβερνήτες μπορούν να ασκήσουν έλεγχο στις τοπικές αρχές. Όσον αφορά στις δαπάνες, γίνονται στον τομέα της κοινωνικής προστασίας (παιδική πρόνοια, φροντίδα ηλικιωμένων και αναπήρων), στην εκπαίδευση και την υγεία. Με δημοψήφισμα το 1994 ψήφισε όχι στην ένταξη στην Ε.Ε αλλά παραμένει ακόμα μέλος. Επειδή η Ε.Ε της δίνει ίση πρόσβαση στον ενιαίο οικονομική χώρο, και αυτή με τη σειρά της εφαρμόζει πολιτικές για το περιβάλλον και την κοινωνική πολιτική.

2.4.7. Πολωνία

Η Πολωνία δεν έχει μεγάλη παράδοση γύρω από την αυτοδιοίκηση. Σήμερα έχει 2.479 δήμους, 379 νομούς και 16 επαρχίες. Από το 1989 έχει κάνει σημαντικές μεταρρυθμίσεις στην αυτοδιοίκηση. Το 1993 δημιουργήθηκε επιτροπή στην οποία η κυβέρνηση και η τοπική αυτοδιοίκηση συνεργάζονται. Οι δήμαρχοι, τα αντίστοιχα συμβούλια και οι επαρχιακές επιτροπές εκλέγονται απευθείας για θητεία 4 ετών. Για να απολυθεί ένας δήμαρχος, ο οποίος έχει ευρείες εκτελεστικές αρμοδιότητες, πριν από την ολοκλήρωση της θητείας του, πρέπει να γίνει δημοψήφισμα. Το συμβούλιο είναι το κύριο σώμα που παίρνει τις αποφάσεις. Επίσης μπορεί να δημιουργήσει ελεγκτική επιτροπή που θα επιβλέπει τις δραστηριότητες του δημάρχου και της διοίκησης. Η αυτοδιοίκηση κατοχυρώθηκε συνταγματικά το 1997. Οι τοπικές αρχές ελέγχονται από κυβερνήτες και για οικονομικά θέματα. Η πλειοψηφία των δαπανών πάει στην εκπαίδευση, την υγεία και την κοινωνική προστασία. Το 2004 μπήκε στην Ε.Ε και είναι η πιο ωφελημένη από όσες χώρες έχουν αναφερθεί μέχρι τώρα.

2.4.8. Σουηδία

Όπως όλες οι προαναφερθείσες χώρες έτσι και στην Σουηδία, η τοπική αυτοδιοίκηση ξεκινάει από την μεσαιωνική εποχή. Η τοπική κυβέρνηση έχει πρωταρχικό και δυναμικό ρόλο στις κοινωνικές παροχές. Οι τοπικές αρχές, αν και υπόκεινται σε κρατικό έλεγχο, έχουν αρκετή ελευθερία να οργανώσουν τις ενέργειες τους και λειτουργούν και ως εργοδότες. Η SALAR- η Σουηδική Ένωση τοπικών αρχών και περιφερειών- απασχολεί

στα κεντρικά στη Στοκχόλμη περίπου 400 εργαζόμενους. Οι δήμοι και οι περιφέρειες εκλέγονται επίσης για 4 χρόνια. Η αρχή της αυτοδιοίκησης καθιερώνεται και συνταγματικά. Οι δαπάνες της παρατηρούνται πρωτίστως στην κοινωνική προστασία, στην υγεία και την εκπαίδευση. Η Σουηδία είναι από τις πιο πλούσιες Ευρωπαϊκές χώρες.

Σε πιο αναλυτική βάση, η πλειοψηφία των εργασιών που αφορούν στη δημόσιο τομέα εκτελούνται από τους δήμους και τις κομητείες, οι οποίες είναι συχνό φαινόμενο να συνεργάζονται και μεταξύ τους. Όμως διαφέρουν σε μεγέθη και οι δήμοι είναι ανώτεροι σε εξουσία από τις κομητείες. Για παράδειγμα, η Στοκχόλμη διαθέτει μία από τις μεγαλύτερες κομητείες που έχει περισσότερους από 1.850.000 κατοίκους. Όσον αφορά στους δήμους, το 50% περίπου της Σουηδίας αποτελείται από λιγότερο από 15.000 κατοίκους.

Έως το 1862, οι περισσότερες περιοχές ήταν αγροτικές. Αργότερα οι περιοχές αυτές και οι πόλεις μετατράπηκαν σε δήμους, όπου και τα όρια τους συνέχισαν να επεκτείνονται διότι πιο πολλοί άνθρωποι άρχισαν να μετακομίζουν εκεί. Ένα βασικό χαρακτηριστικό των Σουηδικών τοπικών και δημόσιων αρχών είναι η τοπική αυτοδιοίκηση η οποία μπήκε σε ισχύ το 1862 και το 1974 συμπεριλήφθηκε για πρώτη φορά στο σύνταγμα ως νομοθετικό όργανο. Με την αρχή της τοπικής αυτοδιοίκησης στη Σουηδία σημαίνει ότι οι τοπικές εξουσίες πρέπει να είναι ανεξάρτητα σώματα και ελεύθερα να παίρνουν τις δικές τους αποφάσεις με συγκεκριμένα, βέβαια, όρια.

Επιπρόσθετα, οι τοπικές αρχές έχουν δικαίωμα να εισπράττουν φόρους για να εκτελούν και να υλοποιούν τα έργα τους. Οι τοπικές αρχές είναι συνδεδεμένες με την αρχή της Δημοκρατίας αφού δίνουν διαρκώς ευκαιρίες στους πολίτες να συμμετέχουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων ή και να καλούν τοπικούς πολιτικούς να τους εκπροσωπούν. Το δημοκρατικό σύστημα στη Σουηδία περιλαμβάνει δημοψηφίσματα και προτάσεις πολιτών σε τοπικές συνελεύσεις και επιτροπές. Το 1992, ψηφίστηκε νόμος σχετικά με την τοπική κυβέρνηση. Σύμφωνα με αυτό το νόμο, οι δήμοι και οι κομητείες μπορούν να ασχολούνται με ζητήματα γενικού ενδιαφέροντος που αφορούν στην γεωγραφική τους περιοχή. Κάποιες δημόσιες αρχές έχουν δικαίωμα να επιβάλλουν κανονισμούς (όπως π.χ. για την οδική κυκλοφορία).

Σχετικά με την πολιτική οργάνωση των δήμων και των κομητειών, οι πολίτες συστήνουν απευθείας συνελεύσεις οι οποίες αποφασίζουν για το προϋπολογισμό, την φορολογία, τα εκτελεστικά μέλη και τον έλεγχο των τοπικών αρχών. Τα εκτελεστικά μέλη έχουν κεντρικό ρόλο στις αποφάσεις σε τοπικό επίπεδο. Κάθε κοινότητα και κομητεία οφείλει να έχει ένα εκτελεστικό μέλος. Τα εκτελεστικά μέλη είναι υπεύθυνα για την διαχείριση των οικονομικών, για την επίβλεψη και τον έλεγχο άλλων εκτελεστικών αρχών, με ποιά σειρά θα εκπληρώνονται τα έργα και για την προετοιμασία των θεμάτων που είναι υποψήφια προς συζήτηση στη συνέλευση. Δικαίωμα για εκλογή ως εκτελεστικό μέλος στη Σουηδία έχουν όσοι ψηφίζουν και είναι άνω των 18.

Ένα ακόμα χαρακτηριστικό στη Σουηδία είναι η αποκέντρωση. Οι πολίτες, όπως προαναφέρθηκε, συμμετέχουν ενεργά στα κοινά σχετικά με τα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις των δήμων και των κομητειών. Οι δήμοι είναι υποχρεωμένοι να διευθετούν θέματα που αφορούν σε αποχετεύσεις, κοινωνικές υπηρεσίες για ηλικιωμένους ή για ανάπηρους, βιβλιοθήκες, στέγαση, εκπαίδευση και σε ότι αφορά σε σχεδιασμό και κατασκευή υποδομών. Εθελοντικά δύνανται να ασχολούνται και με συντηρήσεις δρόμων η με πολιτιστικά δρώμενα. Οι κομητείες είναι υποχρεωμένες να διευθετούν θέματα υγείας και ιατρικής περίθαλψης, στοματικής φροντίδας για παιδιά και νέους άνω των 20 ετών. Επίσης, είναι υποχρεωμένοι να ασχολούνται με θέματα που αφορούν στα μέσα μαζικής μεταφοράς.

Όπως και η Δανία έτσι και η Σουηδία διακρίνεται για τα υψηλά ποσοστά φορολογίας στους πολίτες. Αυτές επιστρέφουν με την μορφή κοινωνικών υπηρεσιών σε όλους τους τομείς, χωρίς να εξαιρείται κανένας πολίτης ή ακόμα και μετανάστης. Τέτοιες υπηρεσίες αφορούν την προστασία των παιδιών κατά την προσχολική ηλικία, την φροντίδα των ηλικιωμένων και των ατόμων με κινητικές και νοητικές αναπηρίες, την προστασία της υγείας και του περιβάλλοντος και την ενίσχυση της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Φυσικά, οι αρχές αυτές ελέγχονται από το κράτος μέσω της Εθνικής Επιτροπής Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας. Κάθε τοπική αρχή πρέπει να έχει τουλάχιστον 3 εκπροσώπους να τα ελέγχουν. Οι δήμοι και οι κομητείες λαμβάνουν κρατικές επιχορηγήσεις και έσοδα

από την είσπραξη φόρων τους οποίους έχουν και οι ίδιοι δικαίωμα να θεσπίσουν με την έγκριση του κράτους. Έτσι, το μέλλον για τις τοπικές και δημόσιες Σουηδικές αρχές ενδέχεται να είναι δύσκολο κυρίως λόγω προβλημάτων που προκύπτουν από την μετανάστευση, την ίση πρόσβαση όλων καθώς επίσης και θέματα φορολογίας.

2.5. Ιδέα Κοινωνικής Καινοτομίας

Το θέμα της κοινωνική καινοτομίας παρουσιάζει αρκετούς ορισμούς, αλλά ο επικρατέστερος θεωρείται αυτός που υποστηρίζει πως το κοινωνικό κεφάλαιο αποτελεί και αποτέλεσμα και προϋπόθεση για την κοινωνική καινοτομία. Στόχος της, είναι να διερευνώνται κοινωνικά θέματα κυρίως σε αγροτικές περιοχές και κοινότητες οι οποίες είναι προβληματικές και αντιμετωπίζουν αγροτική-αστική μετανάστευση. Αυτή η κατάσταση έχει ως αποτέλεσμα όχι μόνο μια αρνητική επίδραση στην κοινωνικό-οικονομική ανάπτυξη αλλά και αρνητικές επιδράσεις στην ηλικία, το φύλο, και στο να εξαντλείται ο πληθυσμός των νέων, μορφωμένων και των οικονομικά ενεργών ανθρώπων. Ως δυνατό επιχείρημα μπορεί να χρησιμοποιηθεί μια στενή σχέση ανάμεσα στους δήμους και τις τοπικές κοινότητες στις Σκανδιναβικές χώρες, το οποίο θα αποτελέσει την βάση για την ενεργή συμμετοχή του δημόσιου τομέα στην κοινωνική καινοτομία.

Κάποια παραδείγματα κοινωνικής καινοτομίας έχουν παρατηρηθεί στη Φινλανδία. Για παράδειγμα, στις Φινλανδικές αγροτικές περιοχές χρησιμοποιούνται αγροτικοί πόροι για να δημιουργηθούν υπηρεσίες υγείας και ευημερίας σε περιοχές όπου οι αγροτικές δραστηριότητες τείνουν να εξαφανιστούν. Επιπρόσθετα, δημιουργούνται κινητές υπηρεσίες, όπως για παράδειγμα λεωφορεία που προσφέρουν κοινωνικές και ιατρικές υπηρεσίες. Έτσι δημιουργούνται νέοι τρόποι για να επιτυγχάνεται μεγαλύτερο ποσοστό εργασίας, σε συνεργασία με τους δήμους, καθώς επίσης και μια ανάπτυξη νέων λύσεων που αφορούν στην ευκολότερη πρόσβαση σε υπηρεσίες με την καινοτόμα μετακίνηση των ανθρώπων και κυρίως των ηλικιωμένων. Στη Δανία επίσης, οι δήμοι γενικά συμμετέχουν αρκετά στην κοινωνική καινοτομία. Αυτό που ίσως τους κρατάει πίσω είναι ο κίνδυνος κάποιες από αυτές τις πρακτικές να θεωρηθούν ως μαύρη εργασία. Στη Νορβηγία, όπου διακρίνεται για την οικονομική της ανάπτυξη, η έμφαση δίνεται στις τεχνολογικές

καινοτομίες και στις υπηρεσίες παροχών υγείας. Τέλος, όσον αφορά στη Σουηδία, σε σχέση με άλλες χώρες έχει δοθεί μικρή προσοχή στη κοινωνική καινοτομία ειδικά σε σχέση με την αγροτική ανάπτυξη σε επαρχίες.

Όλες οι χώρες της Σκανδιναβίας αποτελούν αντικείμενο μελέτης σε αυτό το θέμα και η κάθε μια παρουσιάζει αρκετές διαφορές αλλά και κάποιες ομοιότητες και όσες περιοχές διέπονται από ευελιξία, και συνεργασία με τις τοπικές αρχές έχουν μεγάλες πιθανότητες επιτυχίας.

2.6. Ενημερία Σκανδιναβίας

Κατά τον 19ο αιώνα, η πλειοψηφία των Σκανδιναβικών χωρών είχε αναπτύξει οικονομικές σχέσεις με την Βρετανία και ασχολούνταν με την παραγωγή αγροτικών προϊόντων. Οι αγροτικές οικονομίες και παραγωγές βασιζόνταν στην εργασία οικογενειακών μελών. Έτσι, οι φτωχοί αγρότες άρχισαν να εμφανίζονται ως μια νέα κοινωνική τάξη. Οι αγρότες συμμετείχαν αργότερα ενεργά και στην πολιτική ζωή εφόσον ήταν ανεξάρτητοι. Αυτή η εξέλιξη διέφερε από τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες όπου το αγροτικό σύστημα ήταν από τον πλήρη έλεγχο φεουδαρχών και τσιφλικάδων.

Μετά το 1850, έπειτα δηλαδή από τις συζητήσεις για κοινωνικά θέματα (*the social question*), θεσπίστηκαν κάποιοι κοινωνικοί νόμοι που αφορούσαν σε κοινωνικές ασφαλίσεις ή σε εισοδήματα. Πιο συγκεκριμένα, η Δανία το 1891 ψήφισε νόμο συνταξιοδότησης για ανθρώπους 60 ετών και άνω. Το 1892 θέσπισε νόμο που θα πρόσφερε επιδοτήσεις σε αρρώστους και τέλος, το 1898, ψήφισε νόμο ο οποίος προστάτευε τους εργαζόμενους από τυχόν εργατικά ατυχήματα. Παρομοίως, ακολούθησαν η Νορβηγία και η Σουηδία.

Στην αρχή, τα προγράμματα αυτά ήταν κάπως περιορισμένα. Σιγά σιγά όμως εξελίχθηκαν και συμπεριέλαβαν ακόμα πιο πολλούς ανθρώπους εφόσον προωθούσαν την ιδέα της οικουμενικότητας. Μετά το 1960, τα προγράμματα αυτά εξελίχθηκαν και ήταν αρκετά γενναιόδωρα γιατί προσέφεραν βοήθεια στο σπίτι για τους ηλικιωμένους και γονικές άδειες.

Επιπλέον, η ιδέα της οικουμενικότητας ενθάρρυνε την υποχρεωτική εκπαίδευση, την εισαγωγή των γυναικών όχι μόνο στην εκπαίδευση αλλά μετέπειτα και στον χώρο εργασίας. Συνάμα, αυτή η αρχή προωθήθηκε και στον τομέα της υγείας. Η Νορβηγία και η Σουηδία ήταν δύο από τις χώρες όπου οι γιατροί προσέφεραν τις υπηρεσίες τους εθελοντικά ή σε μικρό κόστος σε όσους έχουν οικονομική ανάγκη. Φυσικά, υπήρξαν και αντίθετες απόψεις για την ιδέα της οικουμενικότητας. Κάποιοι ισχυρίστηκαν ότι ένα τέτοιο μοντέλο ήταν ακριβό, οι φόροι ήταν πολύ υψηλοί, και πως τελικά λιγότερη κοινωνική ισότητα δημιουργείται.

Όσοι ήταν υπέρ, πίστευαν ότι ένα τέτοιο μοντέλο που ενθαρρύνει την ισότητα και την ενότητα ανάμεσα στους ανθρώπους, ενθάρρυνε και την ανάπτυξη της κοινότητας. Επίσης, προστάτευε του ανθρώπους από εξωγενείς παράγοντες και κινδύνους και διασφάλιζε την ανθρώπινη αξιοπρέπεια εφόσον όλοι οι άνθρωποι, ακόμα και οι φτωχοί έχουν ίσα δικαιώματα στην κοινωνία. Αυτοί οι οποίοι ήταν κατά υποστήριζαν ότι ένα τέτοιο κράτος κοινωνικής πρόνοιας προκαλεί στασιμότητα στην γενικότερη ανάπτυξη της οικονομίας καθώς η υψηλή φορολόγηση δεν ενθαρρύνει τις ιδιωτικές επενδύσεις.

Αν και υπάρχουν λοιπόν διαφορετικές απόψεις και πλευρές, γεγονός είναι ότι στις Σκανδιναβικές χώρες παρατηρείται μεγαλύτερο ποσοστό εργατικής παραγωγής, άρα μεγαλύτερο κατά κεφαλήν εισόδημα ακόμα και από την Αμερική. Κατά γενική ομολογία, οι Σκανδιναβικές χώρες θεωρούνται φιλικές όχι μόνο προς τις οικογένειες (λόγω της ισότητας των γυναικών ως προς τους άντρες και την εργασία, όπως και λόγω των γονικών αδειών ή των παιδικών παροχών) αλλά και φιλικές ως προς τις συνθήκες εργασίας και τις κοινωνικές παροχές. Για παράδειγμα, η ανεργία αποτελεί θέμα κοινωνικό και υποχρέωση του κράτους να δημιουργήσει τις κατάλληλες συνθήκες ώστε να εξαλείφεται η ανεργία. Σχετικά με το τελευταίο, αξίζει να σημειωθεί ότι προκειμένου οι Σκανδιναβικές χώρες να κρατήσουν ισορροπία όταν διαχειρίζονται την ανεργία, κάνουν τα παρακάτω: αντί να παρέχουν τους πολίτες με επιδόματα προσπαθούν να τους παρέχουν ευκαιρίες να συμμετέχουν ενεργά σε εθελοντική εκπαίδευση, ή σε προστατευόμενη εκπαίδευση όταν πρόκειται για άτομα με ειδικές ανάγκες, καθώς και σε άλλες επιδοτήσεις θέσεων εργασίας. Επίσης, όλοι οι εργαζόμενοι στις Σκανδιναβικές χώρες έχουν δικαίωμα να λάβουν αποζημίωση σε περίοδο ασθένειας και ιατρική περίθαλψη.

Εν συνεχεία του θέματος της εργασίας, χρειάζεται να προστεθεί πως υπάρχουν δύο διαφορετικά πλάνα συνταξιοδότησης: το βασικό και το συμπληρωματικό. Η Δανία και η Νορβηγία, εν αντιθέσει με τη Σουηδία και την Ισλανδία, είναι από τις χώρες που γενικά δεν είναι τόσο γενναιόδωρες στις συντάξεις. Έτσι, οι περισσότεροι συνταξιούχοι πρέπει να βασίζονται στην βασική τους σύνταξη. Το κοινό χαρακτηριστικό όλων των χωρών είναι ότι οι περισσότεροι επωφελούμενοι είναι οι ανύπαντροι άνθρωποι.

Επιπρόσθετα, και τα ποσοστά στις κοινωνικές παροχές διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Η κάθε χώρα επιλέγει να δώσει περισσότερα χρήματα σε συγκεκριμένα κοινωνικά αγαθά. Στις Σκανδιναβικές χώρες περίπου το 11-13% των συνολικών δαπανών δίνεται σε οικογένειες και παιδιά. Ακόμη και στα ποσοστά φτώχειας, οι Σκανδιναβικές χώρες παρουσιάζουν μικρότερα ποσοστά από τη Γαλλία. Για παράδειγμα, στις Σκανδιναβικές το 9% είναι εισοδηματικά φτωχοί ενώ στη Γαλλία το ποσοστό αυτό αγγίζει το 16%.

Το σύνολο όλων των κοινωνικών υπηρεσιών που λαμβάνουν οι Σκανδιναβικές χώρες είναι ποικίλες, σε τομείς όπως η εκπαίδευση, η οικοδόμηση η φροντίδα των ευπαθών ομάδων, η προστασία της υγείας και του περιβάλλοντος. Το τίμημα αυτών των υπηρεσιών είναι η υψηλή φορολογία για την οποία καμία διαμαρτυρία δεν υπάρχει από τους εργαζόμενους πολίτες καθώς καλούνται να επιστρέψουν στο κράτος πάνω από το μισό τους μισθού τους. Οι πολίτες θεωρούν πως το κράτος είναι δίπλα τους για να τους προσφέρει και να τους βοηθήσει σε ότι χρειάζονται και όχι απέναντι τους. Επιπλέον χρειάζεται να προστεθεί πως οι τέσσερις βασικές χώρες της Σκανδιναβίας έχουν καταφέρει με αυτόν τον τρόπο να περιορίσουν το φαινόμενο της διαφθοράς και της υπερβολικής σπατάλης των δημόσιων πόρων σε θέματα και τομείς μη αναγκαίους για την κοινωνία.

Ένα τέτοιο μοντέλο, το οποίο υιοθετεί τέτοιες κοινωνικές πολιτικές και το οποίο ενδιαφέρεται για το φύλο των ανθρώπων και τα δικαιώματά τους, θα μπορούσε να οδηγήσει όχι μόνο σε οικονομική ανάπτυξη και κοινωνική αρμονία και ισορροπία, αλλά και ίσως να αποτελέσει πηγή παραδείγματος. Χρειάζεται να προστεθεί πως, οι δαπάνες για την κοινωνική πρόνοια και τις αντίστοιχες υπηρεσίες είναι παρόμοια στις περισσότερες χώρες. Η διαφορά τους είναι στο πώς κατανέμονται και όχι τόσο στο μέγεθος. Γίνονται διαρκώς αλλαγές και προσαρμογές στο μοντέλο αυτό έτσι ώστε να ανταποκρίνεται όσο το

δυνατόν καλύτερα σε θέματα που προκύπτουν λόγω μετανάστευσης, οικονομικής παγκοσμιοποίησης, και άλλων δημογραφικών αλλαγών. Το Σκανδιναβικό μοντέλο ίσως έχει ωριμάσει ύστερα από τις τόσες τροποποιήσεις και την τεράστια ιστορία που το βαραίνει, αλλά σε καμία περίπτωση δεν θα μπορούσε να αντιγραφεί πλήρως.

2.7. Πολιτικές για τους Άστεγους

Οι πολιτικές δράσεις της Δανίας, της Σουηδίας, και της Νορβηγίας για το θέμα των άστεγων, αν και παρουσιάζουν αρκετές ομοιότητες έχουν και πολλές διαφορές. Παρόλο που πολλοί ακαδημαϊκοί έχουν διαφορετικές απόψεις, ίσως είναι αναγκαίο να μην θεωρούνται άρρηκτα συνδεδεμένα στην προσπάθεια να κατανοήσουμε τα διαφορετικά είδη και συστήματα στέγασης που έχουν θεσπίσει οι Σκανδιναβικές χώρες. Τα συστήματα στέγασης και οι κοινωνικές υποδομές έχουν αντίκτυπο στο πως εφαρμόζονται οι πολιτικές στέγασης.

Για να αποφασιστεί ποιοί και πόσοι είναι άστεγοι, στις Σκανδιναβικές χώρες όπως στη Σουηδία και στη Νορβηγία διεξάγονται έρευνες οι οποίες μπορεί να είναι είτε ετήσιες, είτε και εβδομαδιαίες. Για παράδειγμα, στις κατηγορίες αυτές υπάγονται όσοι αποφυλακίζονται, οι φιλοξενούμενοι, όσοι νοσηλεύονται σε εγκαταστάσεις αποκατάστασης, ακόμη και όσοι κοιμούνται σε *hostels*.

Πίνακας 2.2

Έλλειψη Στέγης στις Σκανδιναβικές χώρες

Χώρα	Πληθυσμός	Άστεγοι	Έλλειψη στέγης ανά 1000 κατοίκους
Σουηδία (2005)	9.048.000	11.434 (17.834)	1.3 (2.0)
Δανία (2007)	5.447.000	5.253	1.0

Νορβηγία (2005)	4.618.000	5.496	1.2
-----------------	-----------	-------	-----

Πηγή: The Effectiveness of Homeless Policies – Variations among the Scandinavian Countries, Volume 2, 2018

Όπως φαίνεται και στον πίνακα 2.2, οι Σκανδιναβικές χώρες αν και σε σχέση με άλλες χώρες έχουν μικρότερο ποσοστό έλλειψης στέγης, παρόλα αυτά τα νούμερα είναι ακόμη υψηλά. Υπάρχουν τρία διαφορετικά μοντέλα στην διαχείριση της έλλειψης στέγης: το *normalizing model*, το *tiered model* και το *staircase of transition* το οποίο δημιουργήθηκε στη Σουηδία.

Στο πρώτο μοντέλο, το οποίο διαφέρει από το “*housing first*” στο οποίο προσφέρεται μόνιμη και οικονομική στέγαση, ένας άστεγος ζει ανεξάρτητα. Στο δεύτερο μοντέλο, παρέχεται υποστήριξη και βοήθεια και μετά ο εκάστοτε άστεγος προσπαθεί να προσαρμοστεί στο ανεξάρτητο περιβάλλον. Τέλος, στο τελευταίο μοντέλο όσο πιο ψηλά καταφέρνει να φτάσει κάποιος, τόσο πιο ανεξάρτητα θα ζήσει. Σε αυτό το μοντέλο δεν καταφέρνουν όλοι να φτάσουν σε αυτό το επίπεδο ανεξαρτησίας και για αυτό θεωρείται λιγότερο αποτελεσματικό από τα άλλα στην μείωση του προβλήματος. Εν κατακλείδι, το πώς εφαρμόζονται οι εκάστοτε πολιτικές στέγασης εναπόκειται στους δήμους και στις αρμοδιότητες που ορίζονται στις τοπικές κοινωνικές αρχές.

Πίνακας 2.3

Τα τρία μοντέλα διαχείρισης της έλλειψης στέγης.

	The normalising model	The tiered model	Staircase of transition
Measure	Moving into independent living in one's own dwelling.	Independent living after an intermediate phase from hostel or similar establishment to independent living.	Hierarchy/staircase of lodging and dwellings ; independent living for those who qualify.
Method	Individually designed support.	Tiers of intervention during a settled intermediate phase before independent living.	Differentiated system of sanctions based on withdrawal and expansion of rights and goods.
Ideology	Homeless persons have the same needs as other people, but some need support to obtain a 'life quality'	A negative circle is to be broken through gradual adaption to independent living.	Homeless persons need to learn to live independently and not all will succeed.

Πηγή: The Effectiveness of Homeless Policies – Variations among the Scandinavian Countries, Volume 2, 2018 { Dyb (2005), based on Harvey (1998) and Sahlin (1996).}

2.8. Οικογενειακές Πολιτικές

Σύμφωνα με την γενικότερη κοινή γνώμη, οι Σκανδιναβικές χώρες θεωρούνται γενικά γενναϊόδωρες προς τις οικογένειες. Μεταξύ αυτών, είναι η Δανία, η Νορβηγία και η Σουηδία οι οποίες έχουν καταφέρει να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον που και ενθαρρύνει την εργασία τόσο από άντρες όσο και από γυναίκες, και ταυτόχρονα ενθαρρύνει την δημιουργία οικογενειών. Ακόμη και οι γυναίκες, ασχολούνται ενεργά επαγγελματικά και συνάμα κάνουν και παιδιά. Σύμφωνα από πολλές και διάφορες έρευνες, κάθε δεύτερη γυναίκα με παιδί ηλικίας 0-6 ετών στη Νορβηγία και τη Σουηδία δουλεύει έστω και για μερικό ωράριο (part-time). Από την άλλη, και οι άντρες περνούν αρκετό χρόνο με τα παιδιά τους και με το νοικοκυριό γενικότερα. Εξίσου αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι τα ποσοστά γονιμότητας είναι υψηλά εν σύγκριση με χώρες όπως η Ιταλία, η Γερμανία και η Ισπανία.

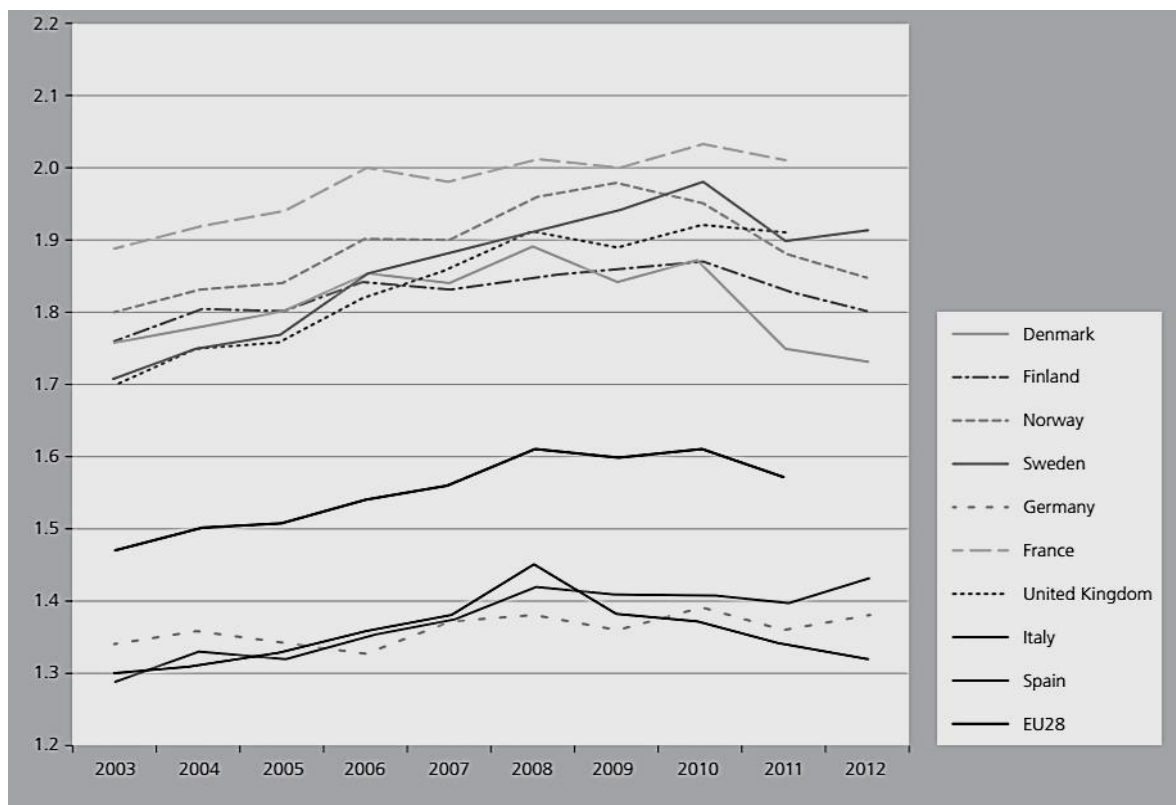
Οι Σκανδιναβικές χώρες κυρίως η Σουηδία, η Δανία, και η Νορβηγία, ενδιαφέρονται για την πρόωγη εκμάθηση των παιδιών και το δικαίωμα πρόσβασης τους στην εκπαίδευση ακόμα και των αλλοδαπών μέσω εξαιρετικά βαριών και αυστηρών επενδύσεων. Με αυτόν τον τρόπο προλαμβάνεται η ο κοινωνικός κίνδυνος αποκλεισμού, καθώς οι προληπτικές πολιτικές θα ενισχύσουν τις ικανότητες και τις δεξιότητες από πολύ μικρή ηλικία με μελλοντικό στόχο να αποφύγουν οι πολίτες να βρίσκονται εκτός εργασίας ή να τους λείπει κάποιο βασικό εισόδημα όντας ενήλικες. Αυτό εμπίπτει στην ιδέα των Σκανδιναβικών κρατών πως οι συντάξεις και οι κοινωνικός αποκλεισμός πρέπει να κερδίζονται και να καταπολεμώνται, αντίστοιχα, από την παιδική ηλικία.

Σημαντικό κομμάτι του μοντέλου αποτελεί η ανατροφή των παιδιών. Οι γονείς σε Σουηδία, Νορβηγία και Φινλανδία έχουν απαγορεύσει την σωματική τιμωρία από τις αρχές του 1970. Θεωρούσαν πως αυτή η μέθοδος δεν ταίριαζε σε ένα δημοκρατικό μοντέλο ισότητας που προάγει την προστασία απέναντι στην βία και έτσι αποφεύγουν διαπληκτισμούς και άσχημες συμπεριφορές. Οι Σκανδιναβοί γονείς ενθαρρύνουν τα παιδιά τους να παίζουν στην ύπαιθρο καθώς με αυτόν τον τρόπο πετυχαίνουν δύο πράγματα, την ενίσχυση του ανοσοποιητικού τους συστήματος αλλά και την ενίσχυση από την άλλη της υπευθυνότητάς τους και της ελευθερίας τους χωρίς να τα φορτώνουν με πολλές εξωσχολικές δραστηριότητες.

Επίσης, δίνονται και γονικές άδειες τόσο στις μητέρες όσο και στους πατεράδες των παιδιών. Στη Νορβηγία η συνολική άδεια εξαρτάται από το πόσες εισφορές θέλουν να χρησιμοποιήσουν οι γονείς από αυτά που συνολικά δικαιούνται. Στην περίπτωση που οι γονείς χωρίσουν, είναι υποχρεωμένοι να αναλάβουν τα έξοδα του παιδιού τους πλήρως από κοινού. Ο ρόλος λοιπόν του κράτους είναι διπλός σχετικά με την παιδική μέριμνα: να ενθαρρύνει την εργασία και την δημιουργία οικογένειας, και να διασφαλίσει ίση συμμετοχή και για τα δύο φύλα στην εργασία και την τεκνοποίηση. (Rostgaard, 2014)

Πίνακας 2.3

Συνολικό Ποσοστό Γονιμότητας, 2003-2012, μέσος αριθμός παιδιών ανά γυναίκα

Πηγή: Eurostat, Fertility indicators. Eurostat Database, Family policies in Scandinavia, Tine Rostgaard, December 2014

Πίνακας 2.4

Σκανδιναβική συμμετοχή στην αγορά εργασίας ανά φύλο

	Denmark	Norway	Sweden	EU27
Men aged 16–64 in labour force % ^a	81.0	79.5	76.5	72.5
Women aged 16–64 in labour force %	73.2	74.0	71.8	58.3
– of which part-time %	23.9	31.6	19.7	28.9
Employed mothers with children 0–6 ^b	74.0	75.0	76.6	n.a.
– of which part-time, %	n.a.	49.0	44.2	n.a.
Employed mothers with children 0–3 ^c	71.4	:	71.9	50.5
– Of which in work	51.4	:	45.1	42,4
– on maternity leave	20.0	:	45.1	42.4
– on parental leave	–	–	–	3.9

A: έτος 2007, B: Συμπεριλαμβανομένων γυναικών (και ανδρών) που βρίσκονται επί του παρόντος σε άδεια μητρότητας και γονικής άδειας, C: έτος από 2000 έως 2003

Πηγή: Family policies in Scandinavia, Tine Rostgaard, December 2014

Πίνακας 2.5

Έτος εισαγωγής διαφορετικών μορφών γονικής άδειας

	Denmark	Norway	Sweden
Maternity leave	1960	1956	1955
Parental leave	1984	1978	1974
Paternity leave	1984	1977	1980
Father's quota	1998	1993	1995
Length of father's quota (2014)	0 weeks	10 weeks	8 weeks
Fathers' share of parental leave, % (2011)	7.4	17.8	24.5

Πηγή: Family policies in Scandinavia, Tine Rostgaard, December 2014

2.9. Κοινωνικές Υπηρεσίες Βόρειων Χωρών σε Καταστάσεις Έκτακτης Ανάγκης

Ο τομέας αυτός έχει εισαχθεί στο πεδίο των κοινωνικών επιστημών στις Σκανδιναβικές χώρες τα τελευταία χρόνια. Έτσι, άξιο απορίας χρίζει αν οι τοπικές κοινωνικές υπηρεσίες κατέχουν ένα ρόλο στη δημιουργία των συστημάτων έκτακτης ανάγκης. Με άλλα λόγια, πόσο προετοιμασμένες είναι οι τοπικές αρχές και οι υπηρεσίες τους να αντιμετωπίζουν καταστάσεις έκτακτης ανάγκης;

Η Νορβηγία, η Φινλανδία και η Σουηδία επικεντρώνονται στο ρόλο των κοινωνικών υπηρεσιών σε περιόδους καταστροφών. Η Φινλανδία και η Νορβηγία για παράδειγμα λαμβάνουν υπόψη τον νόμο στο πλαίσιο των κοινωνικών υπηρεσιών. Στη Σουηδία αντίθετα, ο νόμος αυτός είναι πιο σιωπηρός εφόσον εφαρμόζεται ούτως ή άλλως σε όλες τις περιπτώσεις. Όλες οι χώρες έχουν την προσδοκία ότι όλες οι εξουσιαστικές αρχές θα πρέπει να έχουν δημιουργήσει σχέδιο έκτακτης ανάγκης. Αυτό σημαίνει ότι ακόμα και αν ο νόμος στη Δανία και την Ισλανδία δεν έχει προβλέψει τους ρόλους των κοινωνικών υπηρεσιών, οι υπηρεσίες είναι νομικά υποχρεωμένες να έχουν κατασκευάσει ένα σχέδιο έκτακτης ανάγκης.

Σχεδόν όλες οι χώρες έχουν αντιμετωπίσει φυσικές ή τεχνητές καταστροφές ακόμη και καταστροφές που προκαλούνται από τον ίδιο τον άνθρωπο. Αυτές οι καταστροφές συνήθως προκύπτουν από μεταναστευτικά προβλήματα. Ωστόσο οι περισσότερες οικονομικές απώλειες οφείλονται σε άσχημες καιρικές συνθήκες. Σύμφωνα με προβλέψεις, ο κίνδυνος ελλοχεύει και για αυτό θα ήταν φρόνιμο οι τοπικές αρχές να είναι προετοιμασμένες και να συμμετέχουν ενεργά στα σχέδια της έκτακτης ανάγκης. Για παράδειγμα, μια από τις χώρες που ήρθε αντιμέτωπη με μία κατάσταση έκτακτης ανάγκης είναι η Ισλανδία. Το 2008 χτυπήθηκε από την οικονομική κρίση. Για τον λόγο αυτό προέκυψε και η δημιουργία του Welfare Watch για να εποπτεύει και να παρακολουθεί τις κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες της οικονομικής κρίσης στα νοικοκυριά και τις οικογένειες. Συνάμα, μπορεί να κάνει προτάσεις που θα βελτιώσουν το έργο του αλλά και να αξιολογεί τα μέτρα που παίρνονται σε κάθε περίπτωση.

Με βάση τα παραπάνω λοιπόν, φάνηκε ότι η συνεργασία μεταξύ κοινωνικών υπηρεσιών και εθελοντών κατά την έκτακτη ανάγκη, είναι ζωτικής σημασίας. Οι Σκανδιναβικές χώρες, ακόμα και η Νορβηγία και η Ισλανδία που δεν είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συνεργάζονται με την Ευρώπη μέσω της διαδικασίας Haga για την αστική ευθύνη και την ετοιμότητα στη διαχείριση των έκτακτων αναγκών.

Οι Σκανδιναβικές χώρες είναι γνωστό ότι είναι αρκετά γενναιόδωρες όσον αφορά στις κοινωνικές τους παροχές και στο κράτος κοινωνικής πρόνοιας. Ωστόσο, η έρευνα τους πάνω στο ζήτημα των κοινωνικών υπηρεσιών σε συνάρτηση με τον ρόλο τους σε περιόδους κρίσης, δεν έχει λάβει ακόμα την δέουσα προσοχή.

Στη Δανία το σύστημα διαχείρισης έκτακτων αναγκών είναι σχεδιασμένο να είναι ευλύγιστο και να μπορεί να διαχειρίζεται όλα τα περιστατικά και τις καταστροφές. Στη Δανία όλες οι κυβερνητικές αρχές μπορούν να συμμετάσχουν σε αυτό το σύστημα και είναι υποχρεωμένες να συμβάλλουν στην εύρυθμη λειτουργία του. Στην Φινλανδία, έχουν παρατηρηθεί πολλές καταστροφές όπως καταιγίδες, πλημμύρες, μαζικοί πυροβολισμοί ακόμη και κοινωνικές ανισότητες στις συντάξεις, στο σύστημα υγείας, αλλά και φτώχεια και ανεργία. Στη Φινλανδία το σύστημα διαχείρισης κινδύνων βασίζεται κυρίως στο ρόλο των δήμων. Το 2011 ψηφίστηκε και σχετικός νόμος που υποχρεώνει ρητά τις κοινωνικές υπηρεσίες και τη διοίκηση να εκπληρώνουν το σχέδιο έκτακτης ανάγκης αποτελεσματικά σε περιόδους κρίσης.

Η Ισλανδία η οποία δεν είναι και μέλος της Ε.Ε, δεν αναφέρει συγκεκριμένα το ρόλο που θα έπρεπε να κατέχουν οι κοινωνικές υπηρεσίες στη διαχείριση κρίσεων. Στις περιπτώσεις όπου έχει βρεθεί αντιμετώπιση με καταστάσεις εκτάκτου κινδύνου, ενεργοποιήθηκε ο Ερυθρός Σταυρός, η μεγαλύτερη εθελοντική οργάνωση. Γίνεται κατανοητή η ανάγκη λοιπόν να ενεργοποιηθεί πιο πολύ στο κομμάτι αυτό. Στη Νορβηγία συμβαίνουν αρκετές πλημμύρες και κατολισθήσεις. Το σύστημα διαχείρισης έκτακτων αναγκών δίνει έμφαση στην ασφάλεια των πολιτών με την προϋπόθεση ότι όλοι θα συνεργάζονται μεταξύ τους για να πετύχουν αυτό το σκοπό. Στη Νορβηγία, η συνεργασία αυτή πρέπει να γίνεται σε δημοτικό, διεθνές και περιφερειακό επίπεδο. Τέλος, το νομικό

πλαίσιο στη Σουηδία αναφέρει ρητά τις κοινωνικές υπηρεσίες αλλά ο ρόλος τους και τα καθήκοντα τους δεν αναφέρονται αναλυτικά.

Εν κατακλείδι, οι Σκανδιναβικές χώρες ακολουθούν διαφορετικά μέτρα διαχείρισης κινδύνων. Αν και οι δήμοι έχουν την υποχρέωση να δημιουργούν σχέδια διαχείρισης για κάθε ενδεχόμενο, μόνο η Φινλανδία, η Νορβηγία και η Σουηδία είναι αυτές που προβλέπουν το ρόλο των κοινωνικών υπηρεσιών στα σχέδια αυτά. Στόχος λοιπόν είναι να αυξηθεί η γνώση και η ενημέρωση για τις κοινωνικές υπηρεσίες και την αντιμετώπιση των έκτακτων αναγκών. Θα μπορούσε για παράδειγμα, να παρέχεται ενημέρωση στην εκπαίδευση των κοινωνικών λειτουργών και των κοινωνικών φροντιστών για να ενισχυθεί η γνώση στις κοινωνικές επιστήμες. Επίσης θα ήταν χρήσιμο να συμμετέχουν οι κοινωνικές υπηρεσίες σε ασκήσεις ετοιμότητας. Θα μπορούσαν οι χώρες για παράδειγμα να ανταλλάσσουν διαφορετικά σενάρια και εκδοχές για αυτές τις ασκήσεις. Έτσι οι Σκανδιναβικές χώρες ίσως να είναι πιο αποτελεσματικές στη διαχείριση κινδύνων και στην αντιμετώπιση μελλοντικών προκλήσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Συμπεράσματα , Κριτική και Προτάσεις

Όπως αναφέρθηκε και νωρίτερα, όλα τα παραδείγματα του Σκανδιναβικού μοντέλου έδειξαν σε μεγάλο βαθμό πως πέτυχαν τόσο την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και την αποδοτικότητα του κράτους πρόνοιας, όσο και τις αλλαγές στους νέους βαθμούς αυτοδιοίκησης. Οι διάφορες μεταρρυθμίσεις είχαν σαν αποτέλεσμα την ενίσχυση της συμμετοχής του πολίτη στα τοπικά ζητήματα. Σημαντική αποδείχθηκε η ενίσχυση του τοπικού κράτους, καθώς του δόθηκαν περισσότερες αρμοδιότητες από την κεντρική εξουσία, πράγμα που δείχνει αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των ζητημάτων τόσο σε κρατικό όσο και σε τοπικό επίπεδο.

Η ανισορροπία ανάπτυξης των μεγάλων αστικών κέντρων πρέπει να αντιμετωπιστεί προκειμένου να βελτιωθεί η οικονομία. Το τελευταίο θα αυξήσει τις θέσεις εργασίας στο περιφερειακό επίπεδο, με αποτέλεσμα περισσότερος κόσμος να μετακινηθεί εκεί και να βελτιωθεί το βιοτικό επίπεδο και η ποιότητα ζωής στις μεγάλες πόλεις καθώς θα αποσυμφωρηθούν σε μεγάλο βαθμό.

Επιπλέον, η συγχώνευση των δήμων σύμφωνα με το παράδειγμα της Σκανδιναβίας, μόνο θετικά μπορεί να έχει αποτελέσματα, μια και οδηγεί στην καλύτερη αντιμετώπιση και επίλυση των διάφορων τοπικών και περιφερειακών ζητημάτων, όπως η δημιουργία πιο ποιοτικών μέσω μεταφοράς, χώρων στάθμευσης, υποδομών και κατασκευών για σχολεία, νοσοκομεία και άλλα δημοτικά κτήρια.

Η Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα «Καλλικράτης» αποτελούσε το πρώτο βήμα μεταρρύθμισης. Εν συνεχεία με τις τροποποιήσεις στο Πρόγραμμα «ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ Ι» αποδεικνύεται η συνεχής προσπάθεια κάλυψης αλλαγών και αναγκών για την αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα και ως εξακολουθεί να θεωρείται ένα από τα πιο συγκεντρωτικά κράτη της Ευρώπης. Έτσι κρίνεται επιτακτική η ανάγκη για την υιοθέτηση και καθιέρωση τέτοιων μέτρων, ώστε να μπορέσει να μιμηθεί τα παραδείγματα της Σκανδιναβίας και να καταφέρει να τα

αφομοιώσει στην ελληνική πραγματικότητα, καθώς έχει πολλά να μάθει από αυτό το μοντέλο.

Οι μεταρρυθμίσεις της δημόσιας διοίκησης θα πρέπει να γίνουν σε τέτοιο βαθμό ώστε να αναλαμβάνει αρμοδιότητες τις οποίες οι τοπικές διοικήσεις κωλύονται να φέρουν εις πέρας. Το όνειρο αλλά και παράλληλα ο μεγαλύτερος στόχος της ελληνικής αυτοδιοίκησης αποτελεί η αποκέντρωση. Σημαντική κίνηση, επίσης θα αποτελούσε η μεταφορά των φορολογικών ευθυνών στα αιρετά όργανα της τοπικής κοινωνίας, καθώς και η μεγάλη έκταση της φορολογικής αποκέντρωσης.

Όσο πιο απλοποιημένη και οργανωμένη παρουσιάζεται η τοπική διοίκηση τόσο περισσότερο θα προσελκύει τους πολίτες στο να συμμετέχουν ενεργά στην λήψη πολιτικών αποφάσεων. Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί με την δημιουργία και ανάπτυξη περισσότερων θεσμών και διαδικασιών όπως είναι το δημοψήφισμα. Με αυτόν τον τρόπο είναι κερδισμένη η τοπική διοίκηση σε μεγάλο βαθμό και διασφαλίζεται η τοπική δημοκρατία.

Επιπλέον, για την αποτελεσματικότερη διοίκηση, η μεταχείριση της τοπικής εξουσίας πρέπει να διαμορφώνεται και να διαφοροποιείται με το μέγεθος και τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά της ανάλογης περιοχής, όπως είναι οι νησιωτικές χώρες, οι έντονα ορεινές περιοχές, κ.α..

Η εκάστοτε κυβέρνηση θα πρέπει να πιέζει την τοπική αυτοδιοίκηση προκειμένου να καθιερωθούν συμφωνίες συνεργασίας με φορείς του ιδιωτικού τομέα. Με αυτή την κίνηση, η τοπική διοίκηση βελτιώνει τις εγκαταστάσεις της, τις υποδομές της, ενώ παράλληλα αυξάνονται τόσο τα οικονομικά του κράτους, όσο και της τοπικής διοίκησης. Επιπλέον, οι πολίτες και οι επιχειρήσεις μπορούν να βοηθηθούν όσο ενημερώνονται από τα εκάστοτε προγράμματα ΕΣΠΑ.

Στον αγροτικό τομέα, μπορεί να δραστηριοποιηθεί ο Ο.Τ.Α. τόσο στην φάση πρωτογενούς παραγωγής με σκοπό την αποτελεσματικότερη και πληρέστερη αξιοποίηση των εδαφικών και υδατίνων πόρων της περιοχής των προϊόντων του τομέα. Οι επιχειρηματικές πρωτοβουλίες που μπορούν να αναλάβουν οι Ο.Τ.Α είναι η φυτική

παραγωγή, η κτηνοτροφία, τα δάση και την αλιεία. Επίσης υπάρχει το τομέας του ορυκτού πλούτου, όπου οι Ο.Τ.Α. μπορούν να αξιοποιήσουν και να εκμεταλλευτούν λατομικά προϊόντα και βιομηχανικά ορυκτά. Επιπρόσθετα, στον τομέα της ενέργειας υπάρχουν σημαντικές δυνατότητες για την ανάπτυξη επιχειρήσεων των Ο.Τ.Α όπως, η κατασκευή και λειτουργία μικρών αυτόνομων υδροηλεκτρικών σταθμών η αξιοποίηση των λιμνών και ήπιων μορφών ενέργειας (πχ. αιολική).

Μέσα στις αρμοδιότητες των Ο.Τ.Α. εμπίπτουν έργα μικρού ή μεσαίου μεγέθους τα οποία θεωρούνται τοπικής κλίμακας, έργα σε βιομηχανικές ζώνες και έργα οικισμού και ύδρευσης. Η συντήρησή τους βασίζεται σε επιχειρήσεις με σωστή οργάνωση, εξοπλισμό και πάνω από όλα καταρτισμένους εργαζόμενους. Αναλαμβάνονται από τους Ο.Τ.Α. για να μπορέσουν να βοηθήσουν στην αντιμετώπιση έκτακτων καταστάσεων, όπως είναι οι χιονοθύελλες, οι πλημμύρες, οι σεισμοί κ.α..

Δυστυχώς η ελληνική τοπική αυτοδιοίκηση είναι ευρέως γνωστή για τα υψηλά ποσοστά διαφθοράς στον δημόσιο τομέα σε σύγκριση με ποσοστά της Σκανδιναβίας και της Ευρώπης γενικότερα. Για να αντιμετωπιστεί αυτό θα χρειαστεί να μειωθούν σημαντικά οι άπειρες και ασφυκτικές γραφειοκρατικές πολιτικές και να αυξηθούν οι θεσμοί που θα προάγουν την διαφάνεια με σκοπό την πιο άμεση και ταχύτατη ανταπόκριση στα ζητήματα των πολιτών με περισσότερη ευθύνη και συνείδηση. Εξίσου σημαντική αποτελεί και η συμμετοχή των φορέων αυτοδιοίκησης σε τέτοιου είδους διαδικασίες.

Άξιο αναφοράς, αποτελεί η κατάλληλη επιμόρφωση και εκπαίδευση των στελεχών της τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και η ανάληψη θέσεων από άτομα με πανεπιστημιακές γνώσεις και τεχνογνωσία σε σοβαρές θέσεις που θα συμβάλουν στην ταχύτατη και ευκολότερη αντιμετώπιση των ζητημάτων. Με αυτόν τρόπο κρίνεται αναγκαία η αναδιανομή των υπηρεσιών σε νέα άτομα με καινοτόμες ιδέες, όρεξη και διάθεση αλλά και εξειδικευμένες γνώσεις του συγκεκριμένου τομέα για να επιτευχθεί μια αλλαγή στην νοοτροπία των σύγχρονων ελλήνων, προκειμένου να πραγματοποιηθεί το πρώτο βήμα, ώστε η κοινωνική πολιτική της χώρας να φτάσει πιο κοντά στα πρότυπα του Σκανδιναβικού μοντέλου.

Η κοινωνική πολιτική πρέπει να επιτυγχάνεται μέσα από διάφορα κοινωνικά προγράμματα στα οποία συγκεκριμένες ομάδες ατόμων μπορούν να πάρουν μέρος. Αυτό έρχεται εις πέρας με την δημιουργία προγραμμάτων όπως είναι τα προνοιακά, της επαγγελματικής κατάρτισης και της πρόληψης. Έτσι με αυτόν τον τρόπο προσφέρεται ένα δίκτυο ασφαλείας στα άτομα που βρίσκονται σε κατάσταση εκτατού ανάγκης και στα όρια του κοινωνικού αποκλεισμού. (Αθανασόπουλος Γ, 2017)

Προκειμένου να βελτιωθεί ο αναπτυξιακός ρόλος των δήμων και η ποιότητα ζωής των πολιτών παρουσιάζεται η ανάγκη για άμεση συνεργασία με όμορους δήμους με απώτερο σκοπό την ανταλλαγή βοήθειας, στήριξης αλλά και ιδεών. Επιπλέον, οι διαθέσιμοι πόροι του κάθε δήμου κρίνεται αναγκαίο να διασφαλίζονται με επωφελή και αποτελεσματικά μέσα και η κατανομή τους πρέπει να θεωρείται ίση.

Η ελληνική κοινωνία κάνει έκκληση για μια τοπική αυτοδιοίκηση που, θα εγγυάται μια καλύτερη ποιότητα ζωής, θα προωθεί τον διάλογο και την συμμετοχή στην λήψη αποφάσεων, θα επιδιώκει την αποκέντρωση με την ενίσχυση των δήμων και την συνένωση των υπηρεσιών, θα προωθεί την αναπτυξιακή πολιτική και διαδικασία έχοντας υπόψη την κοινωνική ευημερία των πολιτών, τον πολιτισμό και την προστασία του περιβάλλοντος. Επίσης, άμεσος στόχος της τοπικής αυτοδιοίκησης αποτελεί ο εκσυγχρονισμός των δομών μαζί με την ανάγκη για την τεχνολογική ανάπτυξη και αναβάθμιση των υπηρεσιών και των οργάνων διοίκησης. (Economy Today,2019)

Όλα όσα από τα παραπάνω αναφέρθηκαν μέχρι στιγμής θα βελτιώσουν τόσο το επίπεδο της ποιότητας ζωής όσο και την εικόνα της ελληνικής τοπικής αυτοδιοίκησης. Για να καθιερωθεί αυτό μπορούν να αναπτυχθούν δείκτες και εφαρμογές μέτρησης, πχ. της αποδοτικότητας, της αποτελεσματικότητας, της ανάδειξης των καλών πρακτικών κ.α.. Το μόνο που χρειάζεται για να μπορέσει η ελληνική κοινωνία να φτάσει τα πρότυπα της Σκανδιναβίας είναι η συνεχής ενασχόληση και προσπάθεια βελτίωσης σε όλους τους τομείς μαζί την αλλαγή νοοτροπίας τόσο των πολιτών όσο και των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

- Ακαδημία Αθηνών, (2000), *Αποκέντρωση και Αυτοδιοίκηση διαπιστώσεις-προτάσεις* (Εποπτεία Αρ. Μάνεσης), Αθήνα
- Βενιέρης Δ., (2015), *Κοινωνική Πολιτική, Έννοια και Σχέσεις*, Εκδόσεις Τόπος, Αθήνα
- Γεωργόπουλος Χ, Καραγιάννης Ε, Φουντούκης (2016), «Κοινωνική Πολιτική και Τοπική Αυτοδιοίκηση: ο Ρόλος και η Λειτουργία των Κοινωνικών Δομών Άμεσης Αντιμετώπισης της Φτώχειας», Σχολή Επαγγελματιών Υγείας και Πρόνοιας – Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Τεχνολογικό Επαγγελματικό Ίδρυμα Δυτικής Ελλάδας
- Ζιώγα Μ., (2018), «Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε ένα Παγκοσμιοποιημένο Περιβάλλον: Οι προκλήσεις για την Επόμενη Μέρα», Μεταπτυχιακή εργασία, Σχολή Οικονομικών και Διοικητικών Επιστημών, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοπιστωτικών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων-Πρέβεζα
- Κοντιάδης Ξ, Απίστουλας Δ., (2006) «*Μεταρρύθμιση του Κοινωνικού Κράτους και Τοπική Αυτοδιοίκηση*», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
- Μαρκίου Δ., (2011), «*Η Μεταρρύθμιση στην Τοπική Αυτοδιοίκηση (Η Περίπτωση του Δήμου Ροδίων)*», Πτυχιακή εργασία, Τμήμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Α.Τ.Ε.Ι. Καλαμάτα
- Δήμος Αθηνών, Κοινωνική Αλληλεγγύη και Υγεία, (2015) «*Δ.Αθηναίων: Πρόγραμμα Κοινωνικής Πολιτικής 2015-2019*»
- Πάνδης Δ., (2010), «*Το Σκανδιναβικό Μοντέλο Αυτοδιοίκησης και η Ανάδειξη Καλών Πρακτικών για τον Ελληνικό Χώρο*», Πτυχιακή εργασία Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας – Τμήμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Α.Τ.Ε.Ι. Καλαμάτα
- Σακελλαρόπουλος Θ., (2018) «*Κοινωνική Πολιτική*», Εκδόσεις Διόνοκος, Αθήνα
- Τζήμας Ι., (2018) «*Συγκριτική Ανάλυση στο Πεδίο της Τοπικής Διακυβέρνησης και των Συμμετοχικών Διαδικασιών στις Χώρες: Δανία, Γερμανία, Ιταλία και Ελλάδα*», Διπλωματική εργασία, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής, Α.Ε.Ι. Πειραιάς
- Χίλσον Μ., (2012), «*Το Σκανδιναβικό Μοντέλο, Αποτελεσματικότητα και Αλληλεγγύη, Συναίνεση και Θεσμικός Πειραματισμός*», Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Κρήτη
- Χλέπας Ν.Κ., (1999), «*Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα*», Εκδόσεις Αντ Ν. Σάκκουλας, Αθήνα
- Χλέπας Ν.Κ., (1998), «*Αυτοδιοίκηση και Αποκέντρωση: Προς Αναδιάταξη της Ανταγωνιστικής Συναλληλίας*», Άρθρο, Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης (2000), Αθήνα
- Χριστάκου Χ., (2006) «*Η Τοπική Αυτοδιοίκηση Στην Ελλάδα: Θεσμός Και Λειτουργία Στην Ευρωπαϊκή Προοπτική*», Πτυχιακή εργασία, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας Τμήμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Α.Τ.Ε.Ι. Καλαμάτα

- Ψυχοπαίδης Κ., (1982), «Τοπική Αυτοδιοίκηση ως Πολιτικός Θεσμός», Επιθεώρηση Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τμ.6, Αθήνα

Ξενόγλωσση

- Abrahamson, P., (1994), *The Scandinavian Model of Welfare*, Mire, Paris
- Benjaminsen, L. and Dyb, E., (2018), *The Effectiveness of Homeless Policies – Variations among the Scandinavian Countries*, European Journal of Homelessness – Volume 2
- Copus, A., Berlina, A., Jungsderg, L., Perjo, L., Randall, L. and Sigurjonsdottir, H., (2017), *Social Innovation in Local Development: Lessons from the Nordic Countries and Scotland*, Nordregio Working Paper, Stockholm
- Eydal, G.B., Omarsdottir, I.N., Cuadra, C.B., Dahlberg, R., Hvinden, B., Rapeli, M. and Salonen, T., (2016), *Local Services in Nordic Countries in Time of Disaster*, Ministry of Welfare, Reykjavik
- Kuhnle, S. and Hort, S.E.O. (2004), *The Developmental Welfare State in Scandinavia*, United Nations Research Institute for Social Development, Switzerland
- Rostgaard, T., (2014), *FmailyPolicies in Scandinavia*, Aalborg University, Denmark
- Young, D., (2016) *Local Government in the Nordic and Baltic Countries*, SKL International , Sweden

Διαδικτυακοί Τόποι / Ιστοσελίδες

- Σκανδιναβία, Βικιπαιδεία, Διαθέσιμο στη δ/ση: <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%BA%CE%B1%CE%BD%CE%B4%CE%B9%CE%BD%CE%B1%CE%B2%CE%AF%CE%B1> [Πρόσβαση 10 Φεβρουαρίου 2019)
- Βόρειες Χώρες, Βικιπαιδεία, Διαθέσιμο στη δ/ση: https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%92%CF%8C%CF%81%CE%B5%CE%B9%CE%B5%CF%82_%CE%A7%CF%8E%CF%81%CE%B5%CF%82 [Πρόσβαση 23 Φεβρουαρίου]
- Nordic Model , Wikipedia, Διαθέσιμο στη δ/ση: https://en.wikipedia.org/wiki/Nordic_model [Πρόσβαση 20 Μαρτίου 2019)
- Καλές Πρακτικές ΟΤΑ, Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.otapractices.gr/> [Πρόσβαση 16 Μαΐου]
- Κοινότητα (Τοπική Αυτοδιοίκηση), Βικιπαιδεία, Διαθέσιμο στη δ/ση: https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1_%CE%84%CE%BF%CF%80%CE%

[B9%CE%BA%CE%AE %CE%B1%CF%85%CF%84%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CE%BF%CE%AF%CE%BA%CE%B7%CF%83%CE%B7\)](https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F%CF%81%CE%B3%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CE%AF%CE%A4%CE%BF%CF%80%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82%CE%91%CF%85%CF%84%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CE%BF%CE%AF%CE%BA%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%82)

[Πρόσβαση 18 Μαΐου]

- Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Βικιπαιδεία, Διαθέσιμο στη δ/ση: <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F%CF%81%CE%B3%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CE%AF%CE%A4%CE%BF%CF%80%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82%CE%91%CF%85%CF%84%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CE%BF%CE%AF%CE%BA%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%82> [Πρόσβαση 19 Μαΐου]
- Economy Today, Καλύτερη Τοπική Αυτοδιοίκηση, όχι λιγότερη, Διαθέσιμο στη δ/ση: https://economytoday.sigmalive.com/arthrografia/6972_kalyteri-topiki-aytodioikisi-ohi-ligoteri?fbclid=IwAR3tAAjgCQZQ_lElYb9uOUIm84FPdvsZ8xo9arZZwfvVqbx8h9mpzf4ghoI [Πρόσβαση 14 Ιουλίου]
- Social Policy, Κοινωνική Πολιτική – Κοινωνική Θεωρία, Οι σχέσεις της Κοινωνικής Πολιτικής και Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://socialpolicy.gr/2017/05/%CE%BF%CE%B9-%CF%83%CF%87%CE%AD%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CE%BA.html> [Πρόσβαση 15 Ιουλίου]
- Το Σκανδιναβικό Μοντέλο παράδειγμα προς μίμηση για την Ευρώπη, Business News,, Διαθέσιμο στη δ/ση: https://inbusinessnews.reporter.com.cy/opinions/article/113731/to-skandinabiko-montelo-paradeiga-pros-mimisi-ga-tin-evropi?fbclid=IwAR1cMk_h6iUWdYz-olxE7Zl_71MpxGUMyJeBAhKtPM-1NtXEiwMst1Sbzc4 [Πρόσβαση 14 Ιουλίου]
- Σκανδιναβοί γονείς: τι κάνουν διαφορετικά στην ανατροφή των παιδιών τους, Διαθέσιμο στη δ/ση: https://www.nannuka.com/el/blog/skandinaviko-modelo-stin-anatrofi-tvn-paidion/?fbclid=IwAR04zz7tbKJt6JcGDz0ZB5VyGxzmXGB9_U7AtHugtjOWpr-r-xV0JqLkV78 [Πρόσβαση 13 Ιουλίου]